



ЭРЧИМ  
ХҮЧНИЙ ЯАМ



НЭЭЛТТЭЙ  
НИЙГЭМ  
ФОРУМ

# “Улаанбаатарын дулааны сүлжээ” ТӨХК ЗАСАГЛАЛЫН ҮНЭЛГЭЭ

Улаанбаатар хот  
2015 он

## **“Улаанбаатарын дулааны сүлжээ” ТӨХК ЗАСАГЛАЛЫН ҮНЭЛГЭЭ**

---

Судлаач: Д.Байлхүү

Хянан тохиолдуулсан: С.Одхүү

© Нээлттэй Нийгэм Форум, 2015

Энэхүү судалгааны тайланг бүтнээр нь болон хэсэгчлэн хувилж олшруулах тохиолдолд доорх хаягаар хандаж зөвшөөрөл авна уу.

Хаяг: Жамъян гүний гудамж - 5/1

Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар - 48

Утас: 976-11-313207

Факс: 976-11-324857

Вэб: <http://www.forum.mn>

И-мэйл: [osf@forum.mn](mailto:osf@forum.mn)

# АГУУЛГА

Товчилсон үг.....	4
Хүснэгт, зургийн жагсаалт.....	4
Оршил.....	5
1. Үнэлгээний аргачлалын тойм.....	6
2. Үнэлгээний ерөнхий дүн.....	7
3. Компанийн засаглалын түвшинг сайжруулах талаар өгөх зөвлөмж.....	11
3.1. Хувьцаа эзэмшигчдийн эрхийг хамгаалах хүрээнд хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж.....	11
3.2. Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын хүрээнд хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж.....	13
3.3. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн ажиллагааны талаар өгөх зөвлөмж.....	15
3.4. Гүйцэтгэх удирдлагын ажиллагааны талаар өгөх зөвлөмж.....	17
3.5. Мэдээллийн ил тод, нээлттэй байдлын талаар өгөх зөвлөмж.....	18
3.6. Чухал хэлцлийг хийх талаар өгөх зөвлөмж.....	19
3.7. Ногдол ашгийн талаар өгөх зөвлөмж.....	20
3.8. Хяналтын тогтолцооны талаар өгөх зөвлөмж.....	21
3.9. Дүрэм болон эрхийн бусад актуудын талаар өгөх зөвлөмж.....	22
4. Хавсралтууд	
Хавсралт 1. Компанийн засаглалыг сайжруулах хүрээнд ашиглах сайн засаглалын зарим жишээ, баримт бичгийн загвар.....	23
1. Хувьцаа эзэмшигчдийн бүртгэлийн загвар.....	23
2. Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлаар хэлэлцэх асуудлаар хувьцаа эзэмшигчдээс санал авах хуудсын загвар.....	24
3. ТУЗ-ийн үйл ажиллагааг үнэлэх хүснэгт.....	25
4. ТУЗ-ийн гишүүдийн ажлыг үнэлэх хүснэгт.....	28
5. ТУЗ-ийн хурлын дэлгэрэнгүй тэмдэглэлийн жишээ.....	29
6. ТУЗ-ийн гишүүдэд тавих шаардлага.....	31
7. Компанийн засаглалтай холбоотой үйл ажиллагааг зохицуулах хүрээнд компанид байх ёстой эрхийн актуудын жагсаалт.....	31
8. ТУЗ-ийн дэргэдэх хороодын ажиллах журмын нийтлэг бүтэц.....	31
9. ТУЗ-ийн гишүүдэд цалин, урамшуулал олгоход анхаарах асуудлууд.....	32
10. ТУЗ-ийн хурлаар хэлэлцэх асуудлын төлөвлөгөөний нийтлэг жишээ.....	32
11. Компанийн мэдээллийн бодлогын баримт бичгийн нийтлэг бүтэц.....	33
12. Ногдол ашгийн бодлогын баримт бичигт тусгах нийтлэг мэдээлэл.....	33
13. Компанийн жилийн тайланд тусгах нийтлэг мэдээлэл.....	33
14. ТУЗ-ийн гишүүний мэдэгдэл.....	34
Хавсралт 2. Төрийн өмчит эрчим хүчний компанийн засаглалын өнөөгийн байдлыг үнэлэх аргачлал ..	35
Хавсралт 3. “УБДС” ТӨХК-ийн засаглалын үнэлгээ.....	37
Хавсралт 4. “УБДС” ТӨХК-ийн засаглалын үнэлгээнд “0” оноо авсан асуулгууд.....	46
Лавлах материал.....	48

## ТОВЧИЛСОН ҮГ

АНУ-ын ОУХА	АНУ-ын Олон Улсын Хөгжлийн Агентлаг
ГЗ	Гүйцэтгэх захирал
ГУ	Гүйцэтгэх удирдлага
КЗ	Компанийн засаглал
КТХ	Компанийн тухай хууль
МБББ	Мэдээллийн бодлогын баримт бичиг
НДХ	Нэр дэвшүүлэх хороо
ОУСК	Олон Улсын Санхүүгийн Корпораци
СЗХ	Сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл
ТК	Тооллогын комисс
ТУЗ	Төлөөлөн удирдах зөвлөл
НБД	Нарийн бичгийн дарга
ХЭ	Хувьцаа эзэмшигч
ХЭХ	Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал
ЦУХ	Цалин, урамшууллын хороо
НДХ	Нэр дэвшүүлэх хороо
ЭЗХАХБ	Эдийн Засгийн Хамтын Ажиллагаа, Хөгжлийн Байгууллага
ЭБАТ	Эрх бүхий албан тушаалтан
УБДС	Улаанбаатарын дулааны сүлжээ
ТӨХК	Төрийн өмчит хувьцаат компани
ЭХЯ	Эрчим хүчний яам

## ХҮСНЭГТ, ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

1. Хүснэгт 1. УБДС ТӨХК-ийн засаглалын нэгдсэн үнэлгээний дүн
2. Зураг 1. УБДС ТӨХК-ийн засаглалын түвшинг төрийн өмчит эрчим хүчний компаниудын дундаж үзүүлэлттэй харьцуулсан байдал
3. Хүснэгт 2. УБДС ТӨХК-ийн засаглалын үнэлгээнд сайн үнэлгээ авсан асуулгууд
4. Хүснэгт 3. УБДС ТӨХК-ийн засаглалын үзүүлэлтүүдийн нийт дүнд “0” оноо авсан асуулгуудын тоо, хувь хэмжээ

## ОРШИЛ

Улаанбаатарын дулааны сүлжээ төрийн өмчит хувьцаат компани нь БНМАУ-ын Сайд нарын зөвлөл (хуучин нэрээр)-ийн 1959 оны 367 тоот тогтоолоор “Улаанбаатар хотын дулааны шугам сүлжээний газар” нэртэйгээр анх байгуулагдсан. Монгол Улсын Засгийн Газрын 2001 оны 164 дүгээр тогтоолоор Улаанбаатарын дулааны сүлжээ (УБДС) Төрийн өмчит хувьцаат компани (ТӨХК)-ийн хэлбэрт шилжиж хувьцааны 41 хувийг ЭХЯ, 39 хувийг Төрийн өмчийн хороо, 20 хувийг Сангийн яам тус тус эзэмшихээр болжээ. Өнөөгийн байдлаар тус компани нийт 325 ажиллагсадтай, үйл ажиллагааны үндсэн чиглэл нь нийслэл дэх дулаан дамжуулах болон түгээх шугам хоолой, түүний барилга байгууламж, тоноглолын засвар үйлчилгээг хийж, хотын төвлөрсөн халаалтад холбогдсон хэрэглэгчдийг дулааны эрчим хүчээр хангахад чиглэгдэж байна.

УБДС ТӨХК-ийн засаглалын энэхүү үнэлгээг Эдийн Засгийн Хамтын Ажиллагаа, Хөгжлийн Байгууллага (ЭЗХАХБ)-аас 1999, 2004 онд гаргасан “Компанийн засаглалын зарчим”, “Төрийн өмчийн компанийн засаглалын гарын авлага” Олон Улсын Санхүүгийн Корпораци (ОУСК)-аас гаргасан “Компанийн засаглалын гарын авлага”, АНУ-ын Олон Улсын Хөгжлийн Агентлаг (ОУХА)-аас гаргасан төрийн өмчийн компанийн засаглалын түвшингтодорхойлох асуулт, Компанийн засаглалын рейтинг тогтоох *Standard Poor’s*-ийн аргачлал зэргийг үндэслэн боловсруулсан аргачлал (Хавсралт 2-т үзүүлсэн)-ын дагуу тодорхойлон Та бүхэнд энэхүү тайлангаар танилцуулж байна.

# 1

## ҮНЭЛГЭЭНИЙ АРГАЧЛАЛЫН ТОЙМ

Энэхүү үнэлгээг хийхдээ компанийн засаглалын гол бүрэлдэхүүн хэсэг болох дор дурдсан есөн үзүүлэлтийг үнэлгээний үндсэн шалгуур болгон авсан. Үүнд:

Хувьцаа эзэмшигч түүний эрхийн хамгаалалт

- Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал (ХЭХ)
- Төлөөлөн удирдах зөвлөл (ТУЗ)
- Гүйцэтгэх удирдлага (ГҮ)
- Мэдээллийн ил тод, нээлттэй байдал
- Чухал хэлцлүүд
- Ногдол ашиг
- Дүрэм болон засаглалтай холбоотой үйл ажиллагааг зохицуулж буй эрхийн бусад акт
- Хяналтын тогтолцоо эдгээр болно.

Эдгээр үзүүлэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлэх ёстой компанийн сайн засаглалын нийтлэг зарчим болон Монгол Улсын Компанийн тухай хуулийн холбогдох заалтуудын хэрэгжилтийг асуулгын аргаар боловсруулав. Ингэхдээ асуулга бүрийн хүрээнд хийгдэх ажлын хэрэгжилтийг 0-5 оноогоор үнэлж түүнийгээ хувьд шилжүүлэн үнэлгээг 0-100 хувиар тооцон гаргалаа.

Үзүүлэлтүүдийн хэрэгжилтийг тодорхойлох асуулгуудад өгөх үнэлгээ

Тухайн асуулгад харгалзах хуулийн заалтыг сайн засаглалын нийтлэг зарчмын дагуу хэд хэдэн тодорхой ажиллагаагаар хөгжүүлэн хэрэгжүүлж байгаа бол	100% 5 оноо
Тухайн асуулгад харгалзах хуулийн заалтыг сайн засаглалын нийтлэг зарчмын дагуу тодорхой нэг ажиллагаагаар хөгжүүлэн хэрэгжүүлж эхэлж байгаа бол	60-80% 4 оноо
Тухайн асуулгад харгалзах хуулийн заалтыг хуульд заасан хэмжээнд хэрэгжүүлж байгаа бол	40-60% 2-3 оноо
Тухайн асуулгад харгалзах хуулийн заалтыг хэрэгжүүлэх эхлэл байгаа бол	20% 1 оноо
Тухайн асуулгыг хэрэгжүүлэх талаар тодорхой зүйл хийгдээгүй бол	0% 0 оноо

Үнэлгээний дэлгэрэнгүй аргачлалыг энэхүү тайлангийн төгсгөлд Хавсралт 2-т үзүүлээ.

# 2

## ҮНЭЛГЭЭНИЙ ЕРӨНХИЙ ДҮН

Тус компанийн засаглалын ерөнхий үнэлгээг гаргахдаа аргачлалын хэсэгт дурдсан есөн үзүүлэлтийн хүрээнд боловсруулсан асуулгын хэрэгжилтийг 0-5 баллын оноогоор үнэлж асуулга бүрт авсан оноог хувьд шилжүүлэн гаргалаа. Хүснэгт 1-д үзүүлсэн үнэлгээний дүнгээс үзэхэд тус компанийн засаглалын түвшин баллаар тооцоход 5 оноо авахаас 1.9, хувиар тооцвол 100 хувь авахаас 37 хувийн үнэлгээ авсан байна. Үүнийг Хавсралт 2-т үзүүлсэн аргачлалын дагуу үзүүлэлтүүдийг ач холбогдлоор жигнэн тооцоолоход 35.2 хувь гарч байна. Энэ нь тус компани засаглалын хувьд ОУСК-аас 2008 онд гаргасан “Компанийн засаглалын гарын авлага”-д дурдсан компанийн засаглалын түвшингээр авч үзэхэд хоёр дахь буюу компанийн засаглалын чиглэлээр гарсан хуулийн заалтыг ерөнхийдөө хэрэгжүүлэн ажилладаг компани гэсэн дүгнэлт өгөхөөр үнэлгээ гарчээ. Гэхдээ энэ нь “сайн байна” гэсэн үг биш цаашдаа тус компанид засаглалаа сайжруулах чиглэлээр хийх зүйл нэлээд байгааг тайлангийн Зөвлөмжийн хэсэгт үзүүлсэн.

Хүснэгт 1. “УБДС” ТӨХК-ийн засаглалын нэгдсэн үнэлгээний дүн

№	Үзүүлэлтүүд	Үнэлгээний дүн		Ач холбогдлын коэффициент	Жигнэсэн дүн
		оноогоор	хувиар		
1	Хувьцаа эзэмшигч түүний эрхийн хамгаалалт	2.1	42	5.0	2.1
2	ХЭ-ийн хурал	1.9	38	7.5	2.85
3	Төлөөлөн удирдах зөвлөл	2.8	55	20.0	11.0
4	Гүйцэтгэх удирдлага	2.1	42	7.5	3.15
5	Мэдээллийн ил тод нээлттэй байдал	2.0	40	25.0	10.0
6	Чухал хэлцлүүд	0.6	11	25.0	2.75
7	Ногдол ашиг	1.4	28	2.5	0.7
8	Дүрэм болон засаглалтай холбоотой үйл ажиллагааг зохицуулж буй эрхийн бусад акт	1.4	28	5.0	1.4
9	Хяналтын тогтолцоо	2.6	53	2.5	1.325
10	Дүн	1.9	37	100%	35.27

Компанийн засаглалын ерөнхий үнэлгээг төрийн өмчит эрчим хүчний компаниудын дундаж үнэлгээтэй харьцуулахад (Зураг 1) тус компани нь салбартаа тав дорсон байна.

Зураг 1. “УБДС” ТӨХК -ийн засаглалын түвшинг төрийн өмчит эрчим хүчний компаниудын дундаж үзүүлэлттэй харьцуулсан байдал



Компанийн үнэлгээний ерөнхий дүнгээс харахад хяналтын тогтолцоо, мэдээллийн ил тод, нээлттэй байдал, хувьцаа эзэмшигчдийн хурал, ТҮЗ-ийн үйл ажиллагааны зарим асуулгад бусдаасаа арай дээгүүр үнэлгээ авчээ. Тухайлбал, ТҮЗ-ийн хурлаар хэлэлцэх асуудлаа танилцуулга материалын хамт хурлын өмнө холбогдох этгээдэд хүргэдэг, ХЭ-д компанийн санхүүгийн талаарх мэдээллийг чөлөөтэй авах бололцоог хангасан, зарласан, гаргасан хувьцааг дүрэм болон бүртгэлд тусгасан, Гүйцэтгэх захирал болон түүний удирдлагын ажилтнууд ТҮЗ-ийн гишүүн биш байгаа, ТҮЗ нь дэргэдээ хороодыг байгуулсан, ТҮЗ-ийн бүрэлдэхүүнд хараат бус гишүүд байгаа, ХЭХ-аас ТҮЗ-ийн тайланг хэлэлцэн дүгнэлт гаргадаг зэрэг үзүүлэлтээр 5 баллын оноо авчээ. Тус компани нь үнэлгээний 9 үзүүлэлтүүдийн нийт 131 асуулгаас 23-д нь 5 баллын үнэлгээг авсан байна. Эдгээр сайн үнэлгээ авсан асуулгын жагсаалтыг Хүснэгт 2-т үзүүлэв.



## Хүснэгт 2. УБДС” ТӨХК-ийн засаглалын үнэлгээнд сайн үнэлгээ авсан асуулгууд

№	Асуулга	Хэрэгжилтэд өгсөн үнэлгээ
1	ХЭХ-аар хэлэлцэх асуудлаар ХЭ саналаа өгөхөд шаардлагатай мэдээллээр бүрэн хангадаг эсэх	5
2	ХЭ-д компанийн санхүүгийн талаарх мэдээллийг чөлөөтэй авах бололцоог хангасан байдал	5
3	Зарласан болон гаргасан хувьцааг дүрэм ба бүртгэлд тусгасан байдал	5
4	ХЭХ-аас шийдвэр гаргалт	5
5	ХЭХ-ын шийдвэрийн биелэлтийг гаргадаг эсэх	5
6	ХЭ-ийн ээлжит хурлыг хуралдуулах тухай шийдвэрийг ТУЗ-өөс цагт гаргадаг эсэх	5
7	Нэр дэвшүүлэх хороотой эсэх	5
8	ТУЗ-ийн бүрэлдэхүүнд зохих тооны хараат бус гишүүн байгаа эсэх	5
9	ТУЗ-ийн дарга болон ГЗ-ын албыг нэг хүн хашдаг эсэх	5
10	ГЗ нь ТУЗ-ийн гишүүн эсэх	5
11	ТУЗ-ийн дарга хорооны дарга эсэх	5
12	Заавал байх хороодыг байгуулсан эсэх	5
13	Хороодын гишүүдийн бүрэлдэхүүн зохих журмын дагуу байгаа эсэх	5
14	ТУЗ-ийн үйл ажиллагаанд үнэлэлт өгөх	5
15	ТУЗ-ийн хурлын төлөвлөгөө	5
16	ТУЗ-ийн ажлын тайлагналт	5
17	ТУЗ-ийн үйл ажиллагаанд дүгнэлт өгдөг эсэх	5
18	Сургалтад хамрагдсан эсэх	5
19	Санхүүгийн мэдээллийг вэб дээр тогтмол мэдээлдэг эсэх	5
20	Эрх бүхий албан тушаалтан (ЭБАТ) хэн байхыг дүрэмдээ тусгасан байдал	5
21	Дүрэмд зайлшгүй байх ёстой зүйлүүдийг тусгасан байдал	5
22	Аудитын хороо байгуулсан эсэх	5
23	Хорооны бүрэлдэхүүн	5

Үүнээс гадна үнэлгээний үзүүлэлтийг тодорхойлох нийт 131 асуулгаас 52-т нь буюу 39.6 хувьд “0” оноо авсан нь эдгээр асуулгын хүрээнд тодорхой зүйл хийгээгүй бөгөөд энэ нь тус компанийн засаглалын түвшинг доош татсан үзүүлэлтүүд боллоо. Нийт үнэлгээнд “0” оноо авсан асуулгуудыг компанийн засаглалыг үнэлэх гол үзүүлэлтээр бүлэглэн, товчоог Хүснэгт 3-т үзүүлэв.

Хүснэгт 3. УБДС" ТӨХК-ийн засаглалын үзүүлэлтүүдийн нийт дүнд  
"0" оноо авсан асуулгын тоо, хэмжээ

№	Үнэлгээний үзүүлэлтүүд	Үнэлгээний асуулгын тоо	"0" оноо авсан асуулга	
			тоо	хувь
1	Хувьцаа эзэмшигч түүний эрхийн хамгаалалт	14	5	36
2	Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал	19	7	37
3	Төлөөлөн удирдах зөвлөл	51	16	37
4	Гүйцэтгэх удирдлага	10	5	50
5	Мэдээллийн ил тод нээлттэй байдал	10	4	40
6	Чухал хэлцлүүд	9	8	88
7	Ногдол ашиг	5	2	40
8	Дүрэм болон засаглалтай холбоотой үйл ажиллагааг зохицуулж буй эрхийн бусад акт	5	3	60
9	Хяналтын тогтолцоо	8	2	25
10	Дүн	131	52	39.6

Дээрх хүснэгтээс харахад компанийн засаглалын түвшинг доош татаж буй гол үзүүлэлт нь мэдээллийн ил тод нээлттэй байдал, чухал хэлцэл, ногдол ашиг, төрөөс өөрийн төлөөллийг хэрэгжүүлж буй үйл ажиллагаа зэрэгтэй холбоотой болон хувьцаа эзэмшигчдийн эрхийн хамгаалалт, ТҮЗ-ийн үйл ажиллагааны зарим асуулгад "0" оноо авсан байна. Нийт "0" оноо авсан асуулгуудыг Хавсралт 4-т дэлгэрэнгүй үзүүлээ.

# 3

## КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ТҮВШИНГ САЙЖРУУЛАХ ТАЛААР ӨГӨХ ЗӨВЛӨМЖ

Тус компанийн засаглалын өнөөгийн түвшинг сайжруулах талаар хийх ажлыг хэрэгжүүлэх хүмүүст ойлгомжтой байх үүднээс үнэлгээ хийсэн үзүүлэлтүүдээр бүлэглэн доорх байдлаар үзүүлэв. Үүнд:

### 3.1 ХУВЬЦАА ЭЗЭМШИГЧДИЙН ЭРХИЙГ ХАМГААЛАХ ХҮРЭЭНД ХИЙХ АЖЛЫН ТАЛААР ӨГӨХ ЗӨВЛӨМЖ

#### Хувьцаа эзэмшигч нь дараах нийтлэг эрхтэй

1. Хувьцаа эзэмшигчдийн хуралд оролцох
2. Хурлаар хэлэлцэх асуудалд санал өгөх
3. Ногдол ашиг хуваарилахаар шийдвэрлэсэн тохиолдолд ногдол ашиг авах
4. Компани татан буугдах үед төлбөр, хураамжийг төлөөд үлдсэн эд хөрөнгөөс өөрийн эзэмшиж буй хувьцааны хэмжээтэй хувь тэнцүүлэн авах
5. Компани үнэт цаас гаргах тохиолдолд өөрийн эзэмшиж буй хувьцааны хэмжээтэй хувь тэнцүүлэн уг үнэт цааснаас тэргүүн ээлжинд худалдан авах
6. Нэг буюу түүнээс дээш хувийн хувьцаа эзэмшигч нь компанийн эрх бүхий албан тушаалтнаар компанид учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэхээр шүүхэд нэхэмжлэл гаргах
7. Компани нийлэх, нэгтгэх замаар өөрчлөн байгуулагдах, дүрэмд хувьцаа эзэмшигчдийн эрх ашгийг хөндсөн өөрчлөлт орох тохиолдолд эсрэг саналтай байсан болон санал хураалтад оролцоогүй хувьцаа эзэмшигч хувьцаагаа эргүүлэн худалдаж авахыг компаниас шаардах
8. Нэг этгээд компанийн энгийн хувьцааны 75-аас дээш хувийг эзэмшиж байгаа тохиолдолд бусад хувьцаа эзэмшигч нь хувьцаагаа эргүүлэн худалдаж авахыг компаниас, эсвэл 75 хувийн хувьцаа эзэмшигчээс шаардах

Тус компанийн ХЭ-ийн эрхийн хамгаалалтын ерөнхий үнэлгээ нь 2.1 оноо буюу 42 хувийн үзүүлэлттэй гарсан нь бусад компанийн дундажтай харьцуулахад нэлээд дээгүүр үзүүлэлт боловч энэ бүлэгт хамаарах 14 асуулгын тавд нь 0 оноо авчээ. Үнэлгээнд доогуур оноо авсан үзүүлэлт тус бүрээр хийх ажлын Зөвлөмжийг боловсруулж доорх хүснэгтэд харуулав.

№	Үнэлгээнд доогуур оноо авсан үзүүлэлт	Хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж	Хариуцан хэрэгжүүлэгч
1	ХЭ-ийн ээлжит хурлын үед ХЭ-ийн авах ёстой мэдээллийг бүрэн хүргэдэг эсэх	<p>1. Компанийн тухай хуулийн 65.6–д заасан мэдээллийг тусгайлан бэлтгэж жил бүрийн ХЭ-ийн ээлжит хурлын үед компанийхаа вэб дээр тавихаас гадна хурлын зар хүргэх журмын дагуу бүх ХЭ-д хүргэдэг болох, ингэснээр ХЭ жилд ядаж 1 удаа компаний талаар тодорхой мэдээлэл авдаг болно.</p> <p>2. ТУЗ нь хувьцаа эзэмшигчдийн ээлжит хурлыг хуралдуулах шийдвэртээ дээрх мэдээллийг бэлтгэх, хүргэх ажлыг зохион байгуулах этгээдийг зааж үүрэгжүүлэх.</p>	Хувьцаа эзэмшигчдийн ээлжит хурал хуралдахын өмнө ТУЗ-ийн НБД холбогдох ажилтнаар гаргуулж хувьцаа эзэмшигчид хүргүүлдэг болох.
2	ХЭ-ийн бүртгэл хөтлөлт	Компанийн тухай хуулийн 45-д заасны дагуу хувьцаа эзэмшигчдийн бүртгэлд бүртгэгдсэнээр тухайн хувьцаа эзэмшигчийн эрхээ эдлэх хууль зүйн үндэс бүрдэх ёстой. Иймд ХЭ-ийн эрхээ хэрэгжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх үүднээс компани өөрийн ХЭ-ийн бүртгэлийг өөрөө хөтөлнө гэж хуульд заасан. Энд төр мөн хамрагдана. Иймээс төрийг төлөөлөн ХЭ болж байгаа гурван ХЭ-ийн бүртгэлээ компани өөрөө хуульд заасны дагуу хөтлөх.	Компани
3	ХЭ-ийн бүртгэлийн агуулга	Компанийн тухай хуулийн 45.3-д заасны дагуу ХЭ-ийн бүртгэлд байх ёстой зүйлийг тусгасан байх. Зөвлөмжийн төгсгөлд бүртгэлийн загварыг үзүүлсэн. Түүнийг үндэслэн гурван хувьцаа эзэмшигчээ тусгасан ХЭ-ийн бүртгэлийг бий болгон түүний дагуу бүртгэх.	-"
4	Төрийн эзэмшлийн хувьцааны эрхийг төрийг төлөөлөн эзэмшиж буй этгээдийн төлөөлөх хэмжээг тусгайлан тогтоож өгсөн эсэх	Компанийн дүрэмд төрийн эзэмшиж буй хувьцааны эрхийг төрийн байгууллагуудын эрх хэмжээнд тохируулан хуваасан заалтыг оруулж түүний дагуу төрийн байгууллагууд компанитай харьцдаг болох.	ТУЗ компанийн дүрэмд энэ талаар тодорхой заалт оруулах.

## 3.2 ХУВЬЦАА ЭЗЭМШИГЧДИЙН ХУРЛЫН ХҮРЭЭНД ХИЙХ АЖЛЫН ТАЛААР ӨГӨХ ЗӨВЛӨМЖ

Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал нь нэг талаар компанийн эрх барих дээд байгууллага, нөгөө талаар ХЭ-ээс компанийн эзэн гэдэг утгаараа компанийн үйл ажиллагаатай холбоотой хамгийн чухал асуудлыг хэлэлцэхэд оролцож саналаа өгөх замаар шийдвэрлэдэг удирдлагын чухал бүтэц. Иймд хувьцаа эзэмшигчдийн хурлыг батлагдсан журам, дүрмийн дагуу хуралдуулах, түүнд ХЭ-ийг ялгаварлахгүйгээр бүгд оролцох бололцоог хангах нь компанийн зүгээс хийх чухал ажлын нэг. ХЭ нь хурлын үед л тухайн компанийн эзэн гэдгээ мэдэрч шийдвэр гаргах ажиллагаанд оролцох эрхээ эдэлнэ. Тус компани эдгээр асуудлаар бусдаас илүү сайн байгаа учраас 1.9 оноо авч уг үзүүлэлтийг тодорхойлох 19 асуулгаас 7-д нь “0” оноо авсан байна. Үүнтэй холбоотой Зөвлөмжийг дараах хүснэгтэд үзүүлэв.

### Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал

*ХЭХ нь хувьцаа эзэмшигчдийн эрхээ хэрэгжүүлэх гол хэлбэр бөгөөд компанийн удирдлага, зохион байгуулалт, үйл ажиллагааны гол чухал асуудлыг хэлэлцэн шийдвэрлэдэг тул компанийн эрх барих дээд байгууллага нь болдог.*

№	Үнэлгээнд доогуур оноо авсан үзүүлэлт	Хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж	Хариуцан хэрэгжүүлэгч
1	Хурлаас гаргасан шийдвэрийг нийтэд мэдээлдэг эсэх	ХЭХ-ын дараа хурлыг хэрхэн зохион байгуулж явуулсан талаар тусгайлсан тайлан гаргаж ХЭ болон бусад сонирхогч талд зориулан компанийн вэбд тавьж байх.	-"- холбогдох этгээдээр хийлгэж үр дүнг шалгаж байх
2	ХЭХ-ыг хуралдуулах журамд зохих зүйлийг заасан эсэх	ХЭХ-ыг хуралдуулахад нэлээд нарийн зохицуулалт шаардлагатай учир түүнийг зөвхөн дүрмээр зохицуулаад зогсохгүй компани өөрийн онцлогтоо тохируулан тусдаа журамтай байх нь зүйтэй. Түүнд хуралхуралдуулах, шийдвэр гаргах, ирц бүртгэх, саналын хуудас, тооллогын комисс, түүний ажиллагаа, шийдвэр гаргалт зэрэг асуудлыг тусгасан байх.	ТУЗ

3	Тооллогын комисс (ТК)-ын үйл ажиллагааг зохицуулсан журамтай эсэх	ТК нь ХЭХ-д оролцох ХЭ-ийн ирцийг тодорхойлох, хурлаас гарах шийдвэрт өгсөн саналын дүнг гаргах зэрэг нэлээд чухал ажлыг хийх тул комиссын ажиллагааг нарийн тодорхойлсон тусдаа журамтай байх нь зүйтэй. Ийм журам байхгүй тохиолдолд ТК-ын гишүүд өөрсдийн ойлголтоор ажиллаж тэр нь эцэстээ хурлыг хүчингүй болгох, хурлаас буруу шийдвэр гарах үндсэн хүчин зүйл болно.	-", ТУЗ
4	Хуралд оролцох ХЭ-ийг хуралд оролцох эрхтэй эсэхийг тодорхойлдог эсэх	ХЭ түүний дотор хуулийн этгээдийг төлөөлөн хуралд оролцох этгээдийн төлөөлөн орох итгэмжлэлийг заавал шалган бүртгэж байх заалтыг ТК-ын журамд оруулах.	-"
5	Хурлын ирцийг хэлэлцэх асуудал бүрээр гаргадаг эсэх	ХЭ зарим асуудалд санал ирүүлээгүй байж болох тул ТК-ын ажиллах журамд хэлэлцэх асуудал бүрээр ирц гаргах заалтыг оруулах.	-"
6	Тооллогын комисс нь хэлэлцэх асуудалд ирүүлсэн саналын талаар тогтоол гардаг эсэх	ТК тоолсон бүх зүйл нэг бүрээр тогтоол гаргаж тухай бүр нь хурлын даргад танилцуулан түүнийг үндэслэн хурал шийдвэрээ гаргах тухай заалтыг ТК-ын журамд оруулах.	-"
7	ХЭХ-ын бүрэн эрхийг төрийн төлөөлөл хэрэгжүүлэх этгээдүүдийн эрх хэмжээнд тохируулан хуваарилсан эсэх	ХЭХ-ын бүрэн эрхэд хамрах асуудлуудыг төрийн байгууллагуудын эрх хэмжээнд нь тохируулан хуваарилж, түүнийгээ компанийн дүрэмд тодорхой зааж өгсөн байх.	ТУЗ

### 3.3 ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛИЙН АЖИЛЛАГААНЫ ТАЛААР ӨГӨХ ЗӨВЛӨМЖ

Тус компанийн ТУЗ-ийн ажиллагааны ерөнхий үнэлгээ нь 2.8 оноо буюу 56 хувь авсан нь судалгаанд хамрагдсан компаниуд дотроо доогуур орох үнэлгээ биш боловч тус үзүүлэлтэд хамаарах нийт 51 асуулгын 16-д нь “0” оноо авсан байна. Иймд 0 оноо авсан асуулгын чиглэлээр цаашид ТУЗ-ийн үйл ажиллагааг сайжруулах зүйл нэлээд байгааг доорх Зөвлөмжийн хүрээнд тусган үзүүлээ.

#### Төлөөлөн удирдах зөвлөл

*ТУЗ нь хувьцаа эзэмшигчдийн эрхийг хамгаалах, тэднийг төлөөлж компанийн үйл ажиллагаанд хяналт тавьж ерөнхий удирдлагаар хангах үүрэг бүхий компанийн эрх барих байгууллага мөн.*

№	Үнэлгээнд доогуур оноо авсан үзүүлэлт	Хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж	Хариуцан хэрэгжүүлэгч
1	Нэр дэвшүүлэх хороо (НДХ)-ны ажиллах журам байгаа эсэх	Компанийн тухай хуульд заасны дагуу НДХ-ны ажиллах журмыг өөрийн компанийн онцлогтой уялдуулан боловсруулж батлан гаргах. Хорооны ажиллах журмын нийтлэг бүтцийг Зөвлөмжийн төгсгөлд үзүүлсэн.	ТУЗ-ийн нарийн бичгийн дарга (НБД), ТУЗ
2	Хараат бус гишүүн хуульд заасан шаардлагыг ханган ажиллаж байгаа эсэх	ТУЗ-ийн хараат бус гишүүд бусад гишүүний адил эрх, үүрэгтэй байх, тэдэнд анхаарч ажиллах 5 нэмэлт чиглэлийг хуулиар тогтоож өгсөн. Үүнийг хэрэгжүүлж ажиллах талаар гишүүдэд ТУЗ болон компанийн зүгээс анхааруулга өгч, тэдний ажлыг дүгнэхдээ энэ асуудлыг чухал үзүүлэлт болгох.	-"-
3	Хараат бус гишүүнд өгөх урамшуулал бусад гишүүдээс ялгаатай эсэх	ТУЗ-ийн хараат бус гишүүн нь бусад гишүүнээс илүү олон чиглэлээр нэмэлт үүрэг хүлээн ажиллах тэдэнд олгох цалин урамшуулал нь бусдаас өөр байх ёстой.	
4	Компанийн зүгээс ТУЗ-ийн гишүүдтэй ажиллах тэднийг компанийн үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээллээр хангах ажил	Компаниас ТУЗ-тэй ажиллах, тэднийг зөв шийдвэр гаргах нөхцлийг бүрдүүлэхтэй холбогдуулан байнгын мэдээллээр хангах тусгай төлөвлөгөө гаргаж түүнийг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах.	ТУЗ-ийн НДХ
5	ТУЗ-ийн гишүүдийн ажлын хуваарилалт	ТУЗ-ийн бүрэн эрхтэй холбоотой асуудлаар ТУЗ-ийн гишүүдийн мэргэжил, чадвартай нь уялдуулан хуваарилалт хийж гишүүн бүрт тодорхой асуудал хариуцуулан ажиллуулах нь зүйтэй.	ТУЗ-ийн НДХ

6	ТУЗ-ийн гишүүдийн ажлын дүгнэлт	Зөвлөмжийн төгсгөлд байгаа жишээнээс санаа авч ТУЗ-ийн гишүүдийн ажлыг дүгнэдэг болох.	-"-
7	ТУЗ-ийн гишүүдийн шагнал урамшуулал тэдний ажлын гүйцэтгэлтэй уялдсан эсэх	Зөвлөмжийн төгсгөлд байгаа жишээнээс санаа авч ТУЗ-ийн гишүүдийн цалинг шинэчлэн тогтоох.	ТУЗ-ийн ЦУХ
8	Гишүүдийн цалин, шагнал нийтэд нээлттэй байгаа эсэх	ТУЗ-ийн гишүүдийн авч буй цалинг цахим хуудсандаа тавьдаг болох.	ТУЗ-ийн дарга
9	Гишүүд ажлын лавлагаа материал бүхий тусгайлсан хавтастай эсэх	Гишүүдэд шаардлагатай материалыг багтаасан тусгай хавтастай болон түүнийг нь байнга шинэчилж байх.	ТУЗ
10	Хороод ажиллах журамтай эсэх	Хороо бүрийн ажиллах журмыг зөвлөмжийн төгсгөлд байгаа жишээнээс санаа авч боловсруулан баталж гаргах.	ТУЗ
11	Хороодын ажлыг дүгнэдэг эсэх	Хороодын үйл ажиллагааг байнга дүгнэдэг болох, энэ талаар хорооны ажиллах журамд тодорхой заалт оруулах.	ТУЗ
12	Хороодын гишүүнд ажилласны төлөө урамшуулал олгодог эсэх	Хорооны гишүүдэд ажлынх нь гүйцэтгэлтэй холбогдуулан нэмэгдэл олгодог болох.	-"-
13	Хороодын ажиллах журамд зохих зүйлийг заасан эсэх	Хороо бүрийн ажиллах журмыг Зөвлөмжийн төгсгөлд байгаа жишээнээс санаа авч боловсруулан батлан гаргах.	-"-
14	Хурлын шийдвэрийн баталгаажилт	ТУЗ-ийн хурлын эхэнд өмнөх хурлаас гаргасан шийдвэрийн эх хувийг гишүүдэд үзүүлэн баталгаажуулж тэмдэглэл хөтөлдөг журамтай болох.	ТУЗ
15	ТУЗ-ийн гишүүдийн хариуцлагын даатгал хийлгэдэг байдал	ТУЗ-ийн гишүүд гаргасан шийдвэрийнхээ төлөө хариуцлага хүлээдэг болсонтой холбогдуулан тэднийг тодорхой түвшинд эрсдэл хийх бололцоог хангах үүднээс тэдэнд албан тушаалын хариуцлагын даатгал хийлгэдэг болох.	Компани
16	Бусад талтай ажиллах ажиллагаа	ТУЗ-ийн НБД хяналтын бүтэц, ХЭ-ийн ажиллагаанд дэмжлэг болох, мэдээллийг ил тод, нээлттэй болгох ажиллагаанд байнгын хяналт тавьж компаний харилцагч бусад талтай холбогч гүүр болон ажиллах шаардлагатай.	ТУЗ-ийн НБД



### 3.4 ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН АЖИЛЛАГААНЫ ТАЛААР ӨГӨХ ЗӨВЛӨМЖ

#### Компанийн гүйцэтгэх удирдлага

*Компанийн гүйцэтгэх удирдлага нь ТҮЗ-ийн шийдвэрээр томилогдон түүнд ажлаа тайлагнан дүгнүүлж, компанийн өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдан зохион байгуулах эрх, үүрэг бүхий этгээд мөн.*

№	Үнэлгээнд доогуур оноо авсан үзүүлэлт	Хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж	Хариуцан хэрэгжүүлэгч
1	Гүйцэтгэх удирдлага (ГУ)-ыг сонгох, томилох болон үйл ажиллагааг зохицуулсан тусгай журамтай эсэх	ТҮЗ-өөс ГУ-ын үйл ажиллагааг зохицуулсан тусдаа журмыг боловсруулан баталж түүний дагуу ГУ-ыг ажиллуулдаг болгох.	ТҮЗ
2	ГЗ-д компанийн онцлогтой уялдсан шаардлага тавьдаг эсэх	Дээрх журамд компанийн онцлогтой уялдсан ГУ-д тавих шаардлагыг тусган түүнийг үндэслэн ГУ-ыг сонгон шалгаруулдаг болох.	"-"
3	Төрөөс ГЗ-тай шууд харьцдаг эсэх	Төрийн аливаа байгууллага төрийн захиргааны эрх үүргээс өөр тохиолдолд ГУ-тай шууд харьцахгүй байх ба харьцах шаардлага гарсан тохиолдолд зөвхөн тухайн компанид төрийг төлөөлж буй этгээдээр дамжин харьцдаг болох.	Төрийн байгууллагууд
4	ГЗ-ын ажлыг ТҮЗ-өөс өөр төрийн аль нэг байгууллага дүгнэдэг эсэх	ГУ-ын үйл ажиллагааг ТҮЗ-өөс өөр этгээд дүгнэдэггүй болох.	ТҮЗ
5	ГЗ-ын цалин, урамшууллыг нийтэд мэдээлдэг эсэх	Төрийн оролцоотой компанийн хувьд гүйцэтгэх захирлын цалин, урамшуулал нийтэд ил нээлттэй байх ёстой. Иймд энэ мэдээллийг жилийн тайланд тусган түүнийгээ компанийн вэб дээр тавьж олон нийтэд мэдээлж байх нь зүйтэй.	ТҮЗ-ийн НБД

### 3.5 МЭДЭЭЛЛИЙН ИЛ ТОД, НЭЭЛТТЭЙ БАЙДЛЫН ТАЛААР ӨГӨХ ЗӨВЛӨМЖ

#### Мэдээллийн ил тод, нээлттэй байдал

Хувьцаа эзэмшигчдийн ээлжит хурал хуралдах үед компани хувьцаа эзэмшигчдээ дараах мэдээллийг танилцуулах үүрэгтэй. Үүнд:

- Санхүүгийн жилийн тайлан
- Санхүүгийн жилийн тайлангийн талаарх аудитын байгууллагын дүгнэлт
- Тайлангийн жилд хийгдсэн сонирхлын зөрчилтэй хэлцлүүд
- ТУЗ-ийн гишүүнд нэр дэвшсэн хүний тухай танилцуулга
- Компанийн нэгдмэл сонирхолтой этгээд, тэдний эзэмшлийн хувьцааны төрөл, тоо
- ТУЗ, гүйцэтгэх удирдлагын зардал, цалин урамшуулал
- ХК-ийн хувьд бизнесийн үйл ажиллагааны тайлан

№	Үнэлгээнд доогуур оноо авсан үзүүлэлт	Хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж	Хариуцан хэрэгжүүлэгч
1	Мэдээллийн бодлогын баримт бичиг (МБББ) - тэй эсэх	Тайлангийн төгсгөлд тусгасан жишээг үндэслэн мэдээллийн бодлогын баримт бичигтэй болох.	ТУЗ -“-
2	ТУЗ болон ГЗ-ын цалин, урамшууллыг жилийн тайланд тусгадаг эсэх	ТУЗ, ГЗ-ын цалин, урамшууллыг жилийн тайланд тусгаж вэб дээрээ мэдээлдэг болох энэ талаар МБББ-ээ тусгах.	-“-
3	Компанийн үйл ажиллагаа, санхүүгийн жилийн нэгдсэн тайланг аудитын дүгнэлтийн хамт нийтэд зориулан тусгайлан эмхэтгэл болгон гаргадаг эсэх	Жил бүр компанийхаа санхүүгийн үйл ажиллагааг харуулсан эмхэтгэлийг нийтэд зориулан гаргадаг болгох.	Компани
4	Худалдан авалтын ажиллагааны гүйцэтгэлийг нийтэд нээлттэй мэдээлдэг эсэх	Төрийн өмчийн оролцоотой ХК-ийн хувьд худалдан авалтын ажиллагаа нийтэд нээлттэй байх ёстой. Хамгийн гол нь худалдан авалт хийсэн этгээд, барааны нэр, үнэ зэргийг вэб дээрээ заавал мэдээлдэг байх ёстой. Иймд энэ талаар МБББ-т тусган хэрэгжүүлдэг болох.	-“-

### 3.6 ЧУХАЛ ХЭЛЦЛИЙГ ХИЙХ ТАЛААР ӨГӨХ ЗӨВЛӨМЖ

#### Чухал хэлцэл

*Чухал хэлцэл гэдэгт компани дээр хийгдэж буй их хэлцэл, сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл, компанийн хяналтын багцыг авах зэрэг хэлцэл хамаарагдана. Эдгээр хэлцэл нь компанийн хөрөнгө, хувьцааны үнэ, хувьцаа эзэмшигчдийн эд хөрөнгийн эрх болон өмчлөлд томоохон нөлөө үзүүлдгээс гадна эдгээр хэлцлийг хийх үед хууль бус ажиллагаа нэлээд гардаг. Энэ нь компанийн үйл ажиллагаанд томоохон эрсдэл, сөрөг үр дагавар үүсгэх тул засаглалын хүрээнд тусгайлан авч үздэг.*

№	Үнэлгээнд доогуур оноо авсан үзүүлэлт	Хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж	Хариуцан хэрэгжүүлэгч
1	Их хэлцлийг зохих журмын дагуу шийдсэн байдал	Их хэлцлийн тодорхойлолтыг компанийхаа онцлогт тохируулан гаргаж, хэлцэл хийх ажиллагааг тусгайлан журамлах.	ТУЗ, ГЗ
2	Нийтэд мэдээлдэг байдал	Тухайн тайлангийн хугацаанд хийгдсэн их хэлцлийг тайлан болон вэб дээрээ тавьдаг болох.	-"
3	Жилийн тайланд тусгадаг байдал		ТУЗ-ийн НБД
4	Сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл (СЗХ)-ийг зохих журмын дагуу шийдсэн байдал	СЗХ хийх ажиллагааг журамласан тусгай журамтай болж түүнийгээ мөрдөж ажиллах.	-"
5	Эрх бүхий албан тушаалтан (ЭБАТ) нь өөрийн нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн талаарх мэдээллийг өгсөн байдал	Компаний дүрэмд заасан ЭБАТ-уудаас тэдний нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн талаарх мэдээллийг авч компанийн вэб дээрээ тавьж, шаардлагатай тохиолдолд хэвлэмэл хувилбараар үзэх бололцоог хангасан байх.	-"
6	ЭБАТ болон түүний нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн талаарх мэдээлэл нээлттэй байгаа эсэх		
7	СЗХ-ийг нийтэд мэдээлдэг байдал СЗХ-ийг жилийн тайланд тусгадаг байдал	Тухайн тайлангийн хугацаанд хийгдсэн их болон СЗХ-ийг тайлан болон вэб дээрээ тавьдаг болох.	-"

### 3.7 НОГДОЛ АШГИЙН ТАЛААР ӨГӨХ ЗӨВЛӨМЖ

#### Ногдол ашиг

*Ногдол ашиг нь хувьцаа эзэмшигчийн суурь эрхүүдийн нэг бөгөөд түүний эдийн засгийн агуулга нь оруулсан хөрөнгийнхөө өгөөжийг хүртэх хэлбэр юм. Компани санхүүгийн жил дууссанаас хойш 50 хоногийн дотор тухайн жилийн үр дүнгээс ногдол ашиг хуваах эсэх талаар шийдвэр гаргах ёстой.*

№	Үнэлгээнд доогуур оноо авсан үзүүлэлт	Хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж	Хариуцан хэрэгжүүлэгч
1	Ногдол ашгийн бодлогын баримт бичиг байгаа эсэх	Ногдол ашиг хуваарилах нөхцөл, журам, хуваарилсан бол түүнийг хэрхэн хувьцаа эзэмшигчид хүргэх, хүргэсэн тухай тайлан гаргах, хуваарилах эсэх талаар шийдвэр гарах зэрэг асуудлыг тусгасан бодлогын баримт бичигтэй байх нь зүйтэй бөгөөд энэхүү бодлогын баримт бичгээ нийтэд нээлттэй болгох.	ТУЗ, ГЗ "-
2	Ногдол ашиг хуваарилсан байдал	ТУЗ-өөс Компанийн тухай хуульд заасны дагуу санхүүгийн жил дууссанаас хойш 50 хоногийн дотор	
3	Ногдол ашиг хуваарилах эсэх тухай шийдвэр гаргаж буй байдал	ногдол ашиг хуваарилах эсэх талаар заавал шийдвэр гаргадаг байх.	

### 3.8 ХЯНАЛТЫН ТОГТОЛЦООНЫ ТАЛААР ӨГӨХ ЗӨВЛӨМЖ

#### Хяналтын тогтолцоо

Компанийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих нь удирдлагын маш чухал хэрэгсэл бөгөөд энэ нь өөрийн гэсэн эрх үүрэг бүхий дотоод гадаад бүтцээс бүрдсэн бүхэл бүтэн тогтолцоо байдаг. Компанийн хяналтын тогтолцоо нь:

- Хяналтын зөвлөл
- Компанийн дотоод хяналт
- ТУЗ-ийн дэргэдэх аудитын хороо
- Бие даасан хөндлөнгийн аудит зэргээс бүрдэнэ.

№	Үнэлгээнд доогуур оноо авсан үзүүлэлт	Хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж	Хариуцан хэрэгжүүлэгч
1	Хөндлөнгийн аудитын тайланг нийтэд мэдээлдэг байдал	Аудитын өгсөн дүгнэлт бүхий санхүүгийн тайланг вэб дээрээ заавал тавьдаг байхаас гадна сонирхогч талууд үзэх бололцоог хангасан байх.	ТУЗ, ГЗ
	Хорооны үйл ажиллагааны тайлагналт, дүгнэдэг байдал	ТУЗ нь аудитын хорооны ажлын тайланг жилд нэгээс доошгүй удаа тусгайлан авч хэлэлцэн дүгнэлт өгдөг байх.	ТУЗ

### 3.9 ДҮРЭМ БОЛОН ЭРХИЙН БУСАД АКТУУДЫН ТАЛААР ӨГӨХ ЗӨВЛӨМЖ

#### Компанид засаглалын чиглэлээр байх дотоод эрхийн актууд

- Компанийн дүрэм
- Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал хуралдуулах журам
- ТУЗ-ийн үйл ажиллагааны журам
- Хяналтын зөвлөл/хянан шалгагчийн ажиллах журам
- Гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагааны журам
- Компанийн ажиллах журам
- Дотоод хяналтын нэгжийн ажиллах журам
- Салбар нэгжийн ажиллах журам
- ТУЗ-ийн хороодын ажиллах журам
- Компанийн ёс зүйн дүрэм
- Компанийн мэдээллийн бодлогын баримт бичиг
- Ногдол ашгийн бодлого
- Компанийн аюулгүй ажиллагааны бодлогын баримт бичиг
- Компанийн эрсдэлийн бодлогын баримт бичиг
- Компанийн хөдөлмөрийн дотоод журам
- Компанийн засаглалын дүрэм

№	Үнэлгээнд доогуур оноо авсан үзүүлэлт	Хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж	Хариуцан хэрэгжүүлэгч
1	Дүрэм нийтэд нээлттэй байгаа эсэх	Дүрэм бол нийтэд нээлттэй байх баримт бичиг тул түүнийг сонирхогч этгээд чөлөөтэй үзэх бололцоог хангасан байх үүднээс түүнийг вэб дээр тавьсан байх.	-"-
2	Засаглалтай холбоотой ажиллагааг зохицуулсан эрхийн актууд байгаа эсэх	Компанийн засаглалтай холбоотой үйл ажиллагааг зохицуулах талаар Зөвлөмжийн төгсгөлд заасан баримт бичгүүдийг боловсруулж ТУЗ-өөс батлан хэрэгжүүлэх шаардлагатай.	ТУЗ ба НБД
3	Дүрмийг баталсан байдал	Дүрмийг анх үүсгэн байгуулагч батлах ба түүнээс хойш дахин батлах асуудал байхгүй. Харин дүрмийн шинэчилсэн найруулгыг ХЭХ-аас баталж болно.	
4	Дүрэмд орсон нэмэлт өөрчлөлтийг баталсан байдал	Дүрэмд орсон нэмэлт өөрчлөлтийг тухайн нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан зүйлийнх нь дор энэ тухай шийдвэр гаргасан этгээдийн тэмдэглэлийг хийнэ.	

# 4

## ХАВСРАЛТУУД

### ХАВСРАЛТ 1. КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫГ САЙЖРУУЛАХ ХҮРЭЭНД АШИГЛАХ САЙН ЗАСАГЛАЛЫН ЗАРИМ ЖИШЭЭ, БАРИМТ БИЧГИЙН ЗАГВАР

#### 1. Хувьцаа эзэмшигчдийн бүртгэлийн загвар

.... -ийн ТҮЗ-ийн 20. . оны  
... тоот тогтоолын хавсралт

[Компанийн лого]

..... ХК

ХУВЬЦАА ЭЗЭМШИГЧДИЙН БҮРТГЭЛ  
УЛААНБААТАР ХОТ

.... ХК-ийн хувьцаа эзэмшигчийн бүртгэл

Бүртгэлийн дугаар	Хувьцаа эзэмшигчийн нэр, бүртгэлийн дугаар	Хувьцаа эзэмшигчийн хаяг	Хувьцааны төрөл	Эзэмшиж буй хувьцааны тоо	Нэрлэсэн үнэ	Бүртгэсэн огноо	Бүртгэгчийн гарын үсэг

## 2. Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын хэлэлцэх асуудлаар хувьцаа эзэмшигчээс санал авах хуудсын загвар

..... компанийн Төлөөлөн Удирдах зөвлөлийн 20 ..... оны ..... дүгээр тогтоолын хавсралт

### “.....” -ийн хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын хэлэлцэх асуудлаар хувьцаа эзэмшигчээс САНАЛ АВАХ ХУУДАС

Хувьцаа эзэмшигчийн овог ..... нэр .....  
 Регистрийн дугаар .....  
 Хувьцаа эзэмшигчийн бүртгэлийн дугаар.....  
 Эзэмшиж буй хувьцааны төрөл ..... тоо.....  
 Хурал 20..... оны ..... дүгээр сарын .....-ны өдрийн ..... цагаас .....д болно.

№	Хэлэлцэх асуудал	Хурлаас гарах шийдвэрийн төсөл	Зөвшөөрсөн	Татгалзсан	Түдгэлзсэн	Татгалзсан тохиолдолд таны өгөх санал
1.	Төлөөлөн Удирдах зөвлөлийн 20... оны ажлын тайлан	....хангалттай гэж үзэх		+		Хангалтгүй гэж үзэх
2.	Компанийн үйл ажиллагааны болон санхүүгийн тайланд ТУЗ-өөс өгсөн дүгнэлт	Шийдвэрийн төслийг нь бичих	+			
3.	Төлөөлөн Удирдах зөвлөлийн гишүүд болон хараат бус гишүүдийг сонгох - Ердийн гишүүн - Хараат бус гишүүн	1. А. Болд 2. ... 7. Д. Сүрэн 8. 9.			+	Д. Галт
4.	Төлөөлөн Удирдах зөвлөлийн 20.. оны төсвийг батлах	Шийдвэрийн төслийг нь бичих	+			
5.	Ногдол ашиг хуваарилаагүй тухай танилцуулга	Шийдвэр гарахгүй				

Саналын хуудас хүлээн авах эцсийн өдөр ..... дүгээр сарын ..... болно.

Санал өгсөн хувьцаа эзэмшигчийн гарын үсэг .....

Саналын хуудсыг хүчинтэйд тооцон тоолсон

Тооллогын комиссын дарга .....

Гишүүд: .....

Хүчингүйд тооцсон бол шалтгаан .....

.....

Ар талд нь энэхүү саналын хуудсыг бөглөх зааврыг бичих



### 3. ТУЗ-ийн үйл ажиллагааг үнэлэх хүснэгт

Доорх хүснэгтэд дурдсан асуулт бүрт ТУЗ-ийн гишүүд өөрсдийн үнэлгээг дор дурдсан байдлаар өгнө.

- |                                    |              |
|------------------------------------|--------------|
| 1 - нэлээд сайжруулах шаардлагатай | 4 - сайн     |
| 2 - сайжруулах шаардлагатай        | 5 - маш сайн |
| 3 - дунд зэрэг                     |              |

Үнэлгээний хүснэгтэд ТУЗ-ийн гишүүдийн нэр тавихгүй.

Нэг. Ерөнхий үйл ажиллагаа ба бүрэн эрхийн хэрэгжилт						
№	Асуултууд	Үнэлгээ				
		1	2	3	4	5
1	Компани болон түүний хувьцаа эзэмшигчийн сонирхлыг хамгаалахад ТУЗ үйл ажиллагааг хангалттай чиглүүлж байсан уу?					
2	ТУЗ шийдвэр гаргахдаа бизнесийн өртгийг нэмэгдүүлэх болон ХЭ-ийн бусад сонирхлыг хангахад чиглэж байсан уу? Та үүнийг яаж үзэж байна?					
3	ТУЗ-ийн бүрэн эрх амьдрал дээр ХЭХ болон ГУ-ын бүрэн эрхээс хэр ялгагдаж зааглагдаж байсан бэ?					
4	Та ТУЗ-ийг өөрийн үүрэг оролцоо, бүрэн эрх болон гол зорилтуудаа бүрэн хэмжээнд ойлгон ажиллаж байгаа гэж үзэж байна уу?					
5	ТУЗ бүтэн жилийн туршид гол зангилаа асуудлуудыг шийдэхдээ компанийн үнэт зүйл, алсын хараа, стратеги зорилтуудыг хэр мэдэж ойлгож байсан бэ?					
6	ТУЗ компанийн үйл ажиллагааг ерөнхий удирдлагаар хангах болон түүний стратегийг тодорхойлох өөрийн үүргээ хэр үр ашигтай хэрэгжүүлж байна уу?					
7	ТУЗ компанийн санхүү, аж ахуйн үйл ажиллагаанд тавих хяналтаа боллоцоотой хэрэгслүүдээ ашиглан хэрэгжүүлж чадаж байгаа юу?					
8	ТУЗ компанийн гүйцэтгэх удирдлагын ажлыг дүгнэх өөрийн үүргээ хэр сайн хэрэгжүүлж байгаа вэ?					
Тайлбар:						

Хоёр. ТУЗ-ийн гишүүд						
№	Асуултууд	Үнэлгээ				
		1	2	3	4	5
1	Гишүүдийн тоо шаардлага хангаж байгаа юу?					
2	ТУЗ-ийн болон түүний хороодын удирдлага хэр үр ашигтай ажиллаж байна?					
3	ТУЗ-ийн гишүүдийн тоо тэдний мэдлэг, туршлага, чадвар болон байх ёстой бусад чанарын талаар боловсруулсан, хэрэгжүүлсэн, төлөвлөж буй бодлого байгаа юу?					
4	Компанийн стратегийг боловсруулах болон үйл ажиллагаанд шаардлагатай хяналтыг хэрэгжүүлэхэд одоогийн ТУЗ-ийн гишүүдийн мэдлэг чадвар болон ТУЗ-ийн бүтэц хангалттай юу?					
5	ТУЗ-ийн гишүүдийн хамтын ажиллагаа хэр үр ашигтай вэ? Тухайлбал, ТУЗ хамтын байгууллагын хувьд хэр үр дүнтэй ажиллаж байна. Тодорхой чухал санал гаргасан гишүүнийг урамшуулдаг уу?					
6	ТУЗ-ийн хараат бус гишүүн бодит байдал дээр үнэхээр хараат бус байж чаддаг уу?					
Тайлбар:						

Гурав. ТУЗ-ийн хороод						
№	Асуултууд	Үнэлгээ				
		1	2	3	4	5
1	ТУЗ-ийн дэргэд шаардлагатай хороод ажилладаг уу?					
2	Хороод хэр үр ашигтай ажиллаж байна гэж үздэг вэ? Тэд шаардлагатай зөвлөмж өгч чаддаг уу?					
3	Хорооны гишүүд тухайн хорооныхоо хариуцсан чиглэлээр хангалттай мэдлэг чадвар, туршлагатай юу?					
4	Хорооны гишүүн бус ТУЗ-ийн гишүүд хорооны шийдвэрийн талаар мэдээлэл хэр авдаг вэ?					
Тайлбар:						

Дөрөв. ТУЗ-ийн үйл ажиллагаа						
№	Асуултууд	Үнэлгээ				
		1	2	3	4	5
1	ТУЗ чухал асуудлаа хэр зөв тодорхойлж чаддаг вэ? Ийм асуудлуудыг хэлэлцэх төлөвлөгөө, график байдаг уу?					
2	Та ТУЗ-ийн хуралд сайн бэлтгэхийн тулд хэлэлцэх асуудлын талаар мэдээллийг хангалттай цаг хугацаанд урьдчилан авдаг уу?					
3	Дээрх мэдээллийг хурлаас өмнө агуулга, чанарын хувьд авч чаддаг уу?					

4	ТУЗ-ийн хурал хэлэлцэж буй асуудлаар гишүүд хоорондоо нээлттэй саналаа солилцон хэлэлцэж цаг тухайд шийдвэрээ гаргаж чаддаг уу ?					
5	ТУЗ-ийн хуралд асуудлыг танилцуулагч шийдвэр гарахад шаардлагатай мэдээлэл өгч чаддаг уу?					
6	Асуудлыг хэлэлцэх болон танилцуулах хугацааны хуваарилалт хэр зөв явагддаг вэ?					
7	ТУЗ-ийн хурлын зэрэгцээ компанийн албан хаагчидтай мэдээлэл солилцох бололцоо байдаг уу ?					
8	ГУ-ын ажлыг дүгнэхийн тулд ТУЗ компанийн үр ашгийн үзүүлэлтийг тодорхойлдог уу?					
9	ТУЗ-ийн хурлын өмнө танд танилцуулсан санхүүгийн мэдээлэл нь компанийн чухал асуудал болон хэтийн чиглэлийг ойлгоход хангалттай байдаг уу?					
10	Танд өгч буй санхүүгийн мэдээллийн хэлбэр нь компанийн чухал асуудал ба хэтийн чиглэлийг салгасан байдаг уу?					
11	ТУЗ болон ГУ нь компанийн үйл ажиллагаанд гол нөлөө үзүүлэх эрсдэлд анхаарлаа төвлөрүүлж ажилладаг гэж хэлж чадах уу ?					
12	ТУЗ-д эрсдэлийг хянах тогтолцоо байгаа юу?					
13	Шинээр сонгогдсон гишүүдэд компанийн үйл ажиллагаа болон ТУЗ-ийн ажиллах журмыг танилцуулах мэдээлэл бий юу?					
Тайлбар:						

Тав. ТУЗ-ийн үүрэг, хариуцлага						
№	Асуултууд	Үнэлгээ				
		1	2	3	4	5
1	Компанитай холбоотой асуудал үүсэхэд хүлээх үүргийн талаар мэдээлэл өгсөн үү, өгсөн бол хэр хангалттай байсан бэ?					
2	ТУЗ-ийн гишүүд өөрийн хяналтын үүргээ гүйцэтгэхэд компанийн үйл ажиллагаа болон түүний онцлогийн талаар мэдэж авахад хангалттай хугацаа зарцуулсан уу?					
3	ТУЗ-ийн гишүүдээс ГУ-ын ажиллагаанд өгч буй зөв шүүмжлэлийг хүлээн авч буй байдал хангалттай байдаг уу?					
4	ТУЗ-ийн гишүүд компанитай өөрийн хийсэн хэлэлцээр дэх сонирхлын талаар мэдээлдэг үү? Түүнийг хэлэлцэхэд санал өгөхөөс татгалздаг уу?					
5	Таны хариуцлагын талаар компани хамгаалалтын ямар нэг хэлбэр илэрхийлдэг үү?					
Тайлбар:						

#### 4. ТҮЗ-ийн гишүүдийн ажлыг үнэлэх хүснэгт

Дараах хүснэгтэд дурдсан асуулт бүрт ТҮЗ-ийн гишүүд өөрөөсөө бусад гишүүдэд дор дурдсан байдлаар үнэлгээ өгнө.

1 - нэлээд сайжруулах шаардлагатай

4 - сайн

5 - маш сайн

2 - сайжруулах шаардлагатай

3 - дунд зэрэг

Үнэлгээний хүснэгтэд ТҮЗ-ийн гишүүдийн нэр тавихгүй.

№	ТҮЗ-ийн гишүүдийн ажлыг дүгнэх үзүүлэлт	Гишүүн 1	Гишүүн 2	Гишүүн 3	Гишүүн 4	Гишүүн 5	Гишүүн 6	Гишүүн 7	Гишүүн 8	Гишүүн 9
1	Мэргэжлийн дадлага									
2	Салбарын мэдлэг									
3	Мэргэжил									
4	Ажил хэргийн хэлэлцүүлэг									
5	Стратеги хандлага									
6	Шударга байдал									
7	Хуралд оролцох оролцоо									
8	Хуралд бэлтгэх байдал									
9	Багаар ажиллах чадвар									
10	Идэвхтэй байдал									
11	Ерөнхий оролцоо									

5. ТҮЗ-ийн хурлын дэлгэрэнгүй тэмдэглэлийн жишээ

Хурал болсон өдөр: ..... оны ...-р сарын...-ны өдөр  
Хурал болсон цаг: ..... -ээс ..... -ийн хооронд  
Хурал болсон газар: .....  
Хурлын дарга: .....

Хуралд оролцсон гишүүд:

- 1
- 2
- 3

Хурлын ирц .....%.

Хурлаар хэлэлцсэн асуудал

- 1
- 2
- 3

*Нэгдүгээр асуудал:*

Асуудал танилцуулсан хүний нэр, албан тушаал: .....

.....

Асуудал хэлэлцэхэд оролцсон хүмүүсийн нэр, албан тушаал: .....

.....

Хэлэлцэж байгаа сэдвээр асуулт асууж, санал гаргасан хүмүүсийн нэр албан тушаал, асуулт болон гаргасан саналын талаарх товч тэмдэглэл

1. ....

Нэгдүгээр асуудлаар гаргасан шийдвэр: .....

Тухайн асуудалд санал өгсөн байдал:

№	ТҮЗ-ийн гишүүдийн овог, нэр	Санал өгсөн байдал		
		Зөвшөөрсөн	Татгалзсан	Түдгэлзсэн
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

Хоёрдугаар асуудал .....

Асуудал танилцуулсан хүний нэр, албан тушаал: .....

Асуудал хэлэлцэхэд оролцсон хүмүүсийн нэр, албан тушаал: .....

Хэлэлцэж байгаа сэдвээр асуулт асууж, санал гаргасан хүмүүсийн нэр албан тушаал, асуулт ба гаргасан саналын талаарх товч тэмдэглэл

1. ....

Хоёрдугаар асуудлаар гаргасан шийдвэр: .....

Тухайн асуудалд санал өгсөн байдал:

№	ТҮЗ-ийн гишүүдийн овог, нэр	Санал өгсөн байдал		
		Зөвшөөрсөн	Татгалзсан	Түдгэлзсэн
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

Хурлын тэмдэглэл хөтөлсөн:

ТҮЗ-ийн нарийн бичгийн дарга...../...../

Хурлын тэмдэглэлтэй танилцсан:

Хурлын дарга...../...../

ТҮЗ-ийн гишүүн...../...../

## 6. ТУЗ-ийн гишүүдэд тавих шаардлага

*Хувь хүний хувьд:*

- Нэр хүнд, чадвар, үнэнч шударга, хариуцлагатай байдал
- Ажлын зав чөлөө
- Багаар ажиллах хүсэл, чадвар

*Мэргэжлийн хувьд:*

- Санхүү, эдийн засаг
- Менежмент
- Хямралын үеийн удирдлага
- Санхүү, мөнгөний зах зээлийн хэрэгсэл
- Салбарын чиглэлийн мэргэжил

*Дадлагажсан чадварын хувьд:*

- Компанийн засаглал ба эрх зүй
- Бизнес төлөвлөгөө
- ОУНББС-ын дагуу гаргасан тайлан балансыг уншиж шинжилгээ хийх
- Хөрөнгө оруулалтынүндэс
- Татварын тогтолцоо
- Санхүүгийн зүй бус ажиллагаа, алдааг илрүүлэх

## 7. Компанийн засаглалтай холбоотой үйл ажиллагааг зохицуулах хүрээнд компанид байх ёстой эрхийн актуудын жагсаалт

- |   |   |
|---|---|
| 1. Компанийн дүрэм                                | 9. ТУЗ-ийн хороодын ажиллах журам                       |
| 2. Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал хуралдуулах журам   | 10. Компанийн ёс зүйн дүрэм                             |
| 3. ТУЗ-ийн үйл ажиллагааны журам                  | 11. Компанийн мэдээллийн бодлогын баримт бичиг          |
| 4. Хяналтын зөвлөл/хянан шалгагчийн ажиллах журам | 12. Ногдол ашгийн бодлого                               |
| 5. Гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагааны журам     | 13. Компанийн аюулгүй ажиллагааны бодлогын баримт бичиг |
| 6. Компанийн НБД-ын ажиллах журам                 | 14. Компанийн эрсдэлийн бодлогын баримт бичиг           |
| 7. Дотоод хяналтын нэгжийн ажиллах журам          | 15. Компанийн хөдөлмөрийн дотоод журам                  |
| 8. Салбар нэгжийн ажиллах журам                   | 16. Компанийн засаглалын кодекс                         |

## 8. ТУЗ-ийн дэргэдэх хороодын ажиллах журмын нийтлэг бүтэц

- |  |  |
|--|--|
| 1. Нийтлэг үндэслэл                                    | 4. Хорооны ажиллах журам               |
| 2. Хорооны эрх үүрэг, хийх ажлын чиглэл                | 5. Хорооны ажлын тайлагналт            |
| 3. Хорооны бүтэц, дарга, гишүүд, тэднийг томилох журам | 6. Хорооны гишүүдийн шагнал урамшуулал |

## 9. ТУЗ-ийн гишүүдэд цалин, урамшуулал олгоход анхаарах асуудлууд

1. ТУЗ-ийн гишүүдэд олгох цалин урамшууллын хэмжээг хувьцаа эзэмшигчдийн хурлаас тогтооно.
2. ТУЗ-ийн цалин, урамшууллын хорооноос боловсруулсан саналыг үндэслэн шийдвэрлэнэ.
3. Шагналын хэмжээг тогтоох үндэс бол тэдний үйл ажиллагааны үр дүн байна.
4. Үр дүнг тооцох хугацаа нь үйл ажиллагааны тодорхой үе байх ба ихэнх тохиолдолд нэг жил байдаг.
5. ТУЗ-ийн гишүүдийн цалин, урамшуулал нь гол төлөв компанийн санхүүгийн боломж, гишүүдийн тоо, компанийн үйл ажиллагааны төвөгтэй байдал, эрсдэлийн хэмжээнээс хамаарч янз бүр байж болно. Гэхдээ баримтлах нийтлэг зарчим дараах хэлбэртэй байж болно:
  - Сард тогтмол олгох цалин
  - ТУЗ-ийн хуралд оролцсон тохиолдолд олгох урамшуулал
  - Хорооны ажилд оролцсоны төлөө олгох нэмэгдэл
  - Хорооны болон ТУЗ-ийн даргын ажлыг гүйцэтгэсний төлөө олгох нэмэгдэл
  - ТУЗ-ийн гишүүний үүрэг гүйцэтгэхтэй холбогдож гаргасан зардлыг нөхөх олговор.

## 10. ТУЗ-ийн хурлаар хэлэлцэх асуудлын төлөвлөгөөний нийтлэг жишээ

Оны эхний хурлаар хэлэлцэх асуудал

1. Өнгөрсөн хурлаар хэлэлцсэн асуудлыг батлах
2. Жилийн хөрөнгө оруулалтын асуудал
3. Жилийн санхүүгийн үр дүн
4. ТУЗ-ийн хороодын тайлан

Хоёрдугаар сар

1. Ногдол ашиг хуваарилах эсэх асуудал
2. Компанийн стратеги зорилтын хэрэгжилт

Гуравдугаар сар

1. Санхүүгийн үзүүлэлтүүдийн гүйцэтгэлийг өрсөлдөгчидтэй харьцуулсан тайлан

Дөрөвдүгээр сар

1. Дараа жилийн санхүүгийн тайлан
2. Сангуудын хуваарилалт

Зургаадугаар сар

1. Стратеги төлөвлөгөө

2. Нэгдүгээр газрын тайлан

3. ТУЗ-ийн даргын тайлан
4. Ногдол ашгийн бодлого
5. Тухайн жилд гаргасан шийдвэрийн хэрэгжилт
6. Дараа жилийн хурлын төлөвлөгөө

Есдүгээр сар

1. Ногдол ашиг хуваарилах
2. Жилийн хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын тухай
3. Санхүүгийн үзүүлэлтүүдийн гүйцэтгэлийг өрсөлдөгчидтэй харьцуулсан тайлан
4. Гадаад аудиторыг томилох тухай

Аравдугаар сар

1. Стратеги төлөвлөгөө

Арван хоёрдугаар сар

1. Жилийн төсөв
2. Ногдол ашиг
3. Стратегийн тайлан



## 11. Компанийн мэдээллийн бодлогын баримт бичгийн нийтлэг бүтэц

1. Нийтлэг зүйл
2. Мэдээллийн ангилал, тодорхойлолт
3. Мэдээллийг нээлттэй болгох зорилго, зарчим
4. Нээлттэй байдлыг хариуцагч этгээд, түүний эрх үүрэг
5. Компанийн тухай мэдээллийг нээлттэй болгох журам
6. Нийтэд нээлттэй байх мэдээлэл
7. Хувьцаа эзэмшигчид зориулсан мэдээлэл
8. Албан болон нууц байх мэдээлэл
9. Дотоод мэдээлэл
10. Компанийн цахим хуудас, түүнийг хөтлөх журам

## 12. Ногдол ашгийн бодлогын баримт бичигт тусгах нийтлэг мэдээлэл

1. Нийтлэг зүйл
2. Ногдол ашиг хуваарилах нөхцөл
3. Хуваарилах эсэх талаар шийдвэр гаргах
4. Ногдол ашиг авах этгээд
5. Ногдол ашиг олгох тухай
6. Ногдол ашиг хуваарилсан болон олгосон тухай тайлагналт

## 13. Компанийн жилийн тайланд тусгах нийтлэг мэдээлэл

1. ТҮЗ-ийн даргын мэдэгдэл
2. Гүйцэтгэх удирдлагын мэдэгдэл
3. Компанийн тухай ерөнхий мэдээлэл
4. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын тухай мэдээлэл
5. Баланс
6. Мөнгөн урсгалын тайлан
7. Ашиг, алдагдлын тухай мэдээлэл
8. Санхүүгийн үзүүлэлтийн талаарх мэдээлэл
9. Үйл ажиллагаа болон санхүүгийн тайлангийн талаарх тойм
10. Компани дээр тухайн жилд хийгдсэн их болон сонирхлын зөрчилтэй хэлцлийн талаарх мэдээлэл
11. Аудитын тайлан
12. Бусад онцлог мэдээлэл
13. Эдгээрээс гадна жилийн тайланд өөрийн компани дээр хийгдэж байгаа дараах чиглэлийн ажлуудыг бусдад танилцуулах зорилгоор бичиж болно.
14. Үндсэн үйл ажиллагааныхаа үр дүн, олсон амжилтын талаар
15. Нийгмийн хариуцлагын талаар хийж байгаа ажил
16. Байгаль хамгаалал болон аюулгүй ажиллагааны талаар хийж байгаа ажил

## 14. ТҮЗ-ийн гишүүний мэдэгдэл

...компанийн ТҮЗ-ийн нарийн бичгийн дарга ТАНАА

ТҮЗ-ийн гишүүн ...овогтой .....ийн нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн жагсаалт

Миний бие Компанийн тухай хуулийн 85.1-д заасныг үндэслэн өөрийн нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн жагсаалтыг Компанийн тухай хуулийн 99.1.6-д зааснаар хүргүүлж байна. Үүнд:

1. Миний гэр бүлийн гишүүд:
  - а. Эхнэр/нөхөр ....овогтой ..
  - б. ....
2. Үр хүүхэд:
  - а. ...
  - б. ...
3. Ач зээ:
  - а. ...
  - б. ..
4. Ах, эгч нар:
  - а. ...
  - б. ...
5. Дүү нар:
  - а. ...
  - б. ...
6. Төрөл, садангийн бусад хүн:
  - а. ...
  - б. ...
7. Надтай холбоотой аж ахуйн нэгж, хуулийн этгээдүүд:
  - а. ...
  - б. ...

Цаашид миний бие болон надтай нэгдмэл сонирхолтой дээрх хүмүүс, аж ахуйн нэгжээс .... компани болон түүний охин компанитай гэрээ хэлцэл хийх эсвэл тухайн гэрээ хэлцэлд зуучлагчаар оролцох тухайн тохиолдол бүрт нь ТҮЗ-д мэдээлж байх болно.

Мэдэгдэл гаргасан ТҮЗ-ийн гишүүн ...../ /

## ХАВСРАЛТ 2. ТӨРИЙН ӨМЧИТ ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ӨНӨӨГИЙН БАЙДЛЫГ ҮНЭЛЭХ АРГАЧЛАЛ

1. Үнэлгээний үзүүлэлтүүдийг сонгох, үнэлгээ хийхэд баримтлах зарчим:
  - Харьцуулах үзүүлэлт нь илүү өндөр түвшнийх байх
  - Компанийн засаглалын бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг бүрэн хамарсан байх
  - Нийтээр хэрэглэх бололцоотой байх
  - Аргачлал нь компанийн засаглалын түвшинг үнэн зөв тогтоох боломжтой байх
  - Хажуугийн аливаа нөлөөнд автах ааргүй байх
2. Үнэлгээ хийх үзүүлэлтүүд: Компанийн засаглалын дор дурдсан бүрэлдэхүүн хэсгүүд байна.
  - Хувьцаа эзэмшигч түүний эрхийн хэрэгжилт
  - Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал
  - Төлөөлөн удирдах зөвлөл
  - Гүйцэтгэх удирдлага
  - Мэдээллийн ил тод, нээлттэй байдал
  - Чухал хэлцлүүд
  - Ногдол ашиг
  - Дүрэм болон засаглалтай холбоотой үйл ажиллагааг зохицуулж буй эрхийн бусад актууд
  - Хяналтын тогтолцоо эдгээр болно.

3. Үнэлгээг тооцоолох аргачлал:

Компани бүрийн үнэлгээг гаргахдаа энэ Хавсралтад үзүүлсэн доорх Хүснэгтэд заасан компанийн засаглалын бүрэлдэхүүн хэсэг, тэдгээрт өгсөн ач холбогдлын коэффициентийг үндэслэн дараах байдлаар тодорхойлно.

$K_m \text{ЗНД} = (\sum Y_d_n \times K_n)$ ;  $n$ ; үүний

$K_m \text{ЗНД}$  –  $m$ -р компанийн засаглалын нэгдсэн дүн,  $m = 1-9$

$Y_d_n$  –  $n$ -р бүрэлдэхүүн хэсэгт өгсөн үнэлгээний дүн,  $n = 1-9$ , үүнийг Хавсралт 2-т харуулсан үзүүлэлт бүрийн асуулгад өгсөн онооны арифметик дунджаар тодорхойлно.

$K_n$  –  $n$ -р бүрэлдэхүүн хэсэгт өгсөн ач холбогдлын коэффициент (энэхүү Хавсралтад үзүүлсэн хүснэгтэд үзүүлэв).

Дээр дурдсан бүрэлдэхүүн хэсгийн үнэлгээ  $Y_d_n$  -ийг тухайн бүрэлдэхүүн хэсгийн үнэлгээг тодорхойлох Хавсралт 2-т заасан асуулгуудын хэрэгжилтэд өгөх онооны үнэлгээгээр тодорхойлно.

Асуулгуудын хэрэгжилтэд өгөх онооны үнэлгээг тухайн асуулгын хүрээнд Монгол Улсын холбогдох хуулийн заалт болон сайн засаглалын хүрээнд байх нийтлэг хандлагыг шалгуур болгон дараах байдлаар үнэлнэ:

1. Тухайн асуулгад харгалзах хуулийн заалтыг сайн засаглалын нийтлэг зарчмын дагуу хэд хэдэн тодорхой ажиллагаагаар хөгжүүлэн хэрэгжүүлж байгаа бол – авах оноо 5, хувиар бол 100
  2. Тухайн асуулгад харгалзах хуулийн заалтыг сайн засаглалын нийтлэг зарчмын дагуу тодорхой нэг ажиллагаагаар хөгжүүлэн хэрэгжүүлж эхэлж байгаа бол – авах оноо 3-4 хүртэл, хувиар бол 60-80 хүртэл
  3. Тухайн асуулгад харгалзах хуулийн заалтыг хуульд заасан хэмжээнд хэрэгжүүлж байгаа бол – авах оноо 2-3 хүртэл, хувиар бол 40-60 хүртэл
  4. Тухайн асуулгад харгалзах хуулийн заалтыг хэрэгжүүлэх эхэлж байгаа бол – авах оноо 0-1 хүртэл, хувиар бол 0-20 хүртэл
  5. Тухайн асуулгыг хэрэгжүүлэх талаар тодорхой зүйл хийгдээгүй бол – авах оноо 0, хувиар бол 0.
- Асуулга нь тухайн компанид хэрэгждэггүй тохиолдолд үнэлгээ өгөхгүй, түүнийг үнэлгээнд тооцохгүй.

### Компанийн засаглалын түвшинг үнэлэх үзүүлэлтүүд ба тэдгээрт өгөх ач холбогдлын коэффициент

Бүлгийн тэмдэглээ	Үнэлэх үзүүлэлтүүд	Асуулгын тоо	Ач холбогдлын коэффициент /К n/ хувиар
A	Хувьцаа эзэмшигч	14	5
Б	ХЭ-ийн хурал	19	7,5
В	Төлөөлөн удирдах зөвлөл	51	20
С	Гүйцэтгэх удирдлага	10	7,5
D	Мэдээллийн ил тод, нээлттэй байдал	10	25
E	Чухал хэлцлүүд	3+6=9	25
F	Ногдол ашиг	5	2,5
G	Дүрэм болон засаглалтай холбоотой үйл ажиллагааг зохицуулж буй эрхийнбусад акт	5	5
H	Компанийнүйл ажиллагаанд тавих хяналт	8	2,5
10	Нийт дүн	131	100

### ХАВСРАЛТ 3. "УБДС" ТӨХК-ИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНЭЛГЭЭ (АСУУЛГА ТҮС БҮРЭЭР)

№	Бүлгийн тэмдэглээ	Асуулга	Харьцуулах эх үүсвэр	Хэрэгжилтэд өгсөн үнэлгээ	Тайлбар
1	A	ХЭ-ийн эрхийг хамгаалах			
2	A1	ХЭ-ийн бүртгэл хөтлөлт	КХ: 45.1, 45.2	0	Бүртгэл байхгүй.
3	A2	ХЭ-ийн бүртгэлийн агуулга	45.4	0	"-"
4	A3	ХЭ-ийн ээлжит хурлын үед ХЭ-ийн авах ёстой мэдээллийг бүрэн хүргэдэг эсэх	65.6	0	Тусгайлан хүргэдэггүй.
5	A4	ХЭ-ийн ээлжит хурлын зарыг ХЭ-д цаг тухайд нь авах бололцоог хангасан байдал	65.3	2	Зарыг биеэр хүргэдэг боловч тогтсон журам байхгүй.
6	A5	ХЭХ-аар хэлэлцэх асуудлаар ХЭ саналаа өгөхөд шаардлагатай мэдээллээр бүрэн хангадаг эсэх	60.2	5	Хангадаг
7	A6	Ногдол ашиг хуваарилсан байдал	КЗ: 46.5	0	Үгүй
9	A7	ХЭ-ээс ТУЗ-ийн гишүүнд нэр дэвшүүлэх боломж		3	Нэр дэвшүүлэх хороогоор ордоггүй.
10	A8	ХЭ-д компанийн санхүүгийн талаарх мэдээллийг чөлөөтэй авах бололцоог хангасан байдал	МХ:	5	Санхүүгийн тайлан вэб дээр тавьдаг.
11	A9	ХЭ компанийн үйл ажиллагаа болон компани дээр болж буй томоохон үйл явдлын талаар байнгын мэдээлэл авах бололцоог хангасан байдал	МХ:	2	Бүрэн бус, тодорхой журамлагдаагүй.
12	A10	Төрийн эзэмшлийн хувьцааны эрхийг төрийг төлөөлөн эзэмшиж буй этгээдүүдийн төлөөлөх хэмжээг тусгайлан тогтоож өгсөн эсэх		2	Хувийг тогтоосон боловч тэдний эдлэх эрх нь тодорхойгүй.
	A11	Төрийг төлөөлж хувьцаа эзэмшигч этгээдийн эдлэх эрхийг тусгайлан тогтоосон эсэх	Төрийн байгууллагуудын эрхийг тусгайлан тогтоосон байх	0	Үгүй, хувьцааг зарцуулах эрхтэй эсэх нь тодорхой бус.
	A12	Зарласан, гаргасан хувьцааг дүрэм болон бүртгэлд тусгасан байдал	31.1, 33.4	5	Дүрэм болон тайланд зөв тусгасан.

A13		ХЭ-д адил тэгш хандах байдал	КЗ-ын нийтлэг зарчим	3	2 том ХЭ-тэй илүү их харьцдаг. ТӨХ илүү оролцдог.
13	А хэсгийн үнэлгээний дүн [A1+ ... +A15]:15		2.1		
14	Б	ХЭХ- компанийн эрх барих дээд байгууллага			
15	Б1	ХЭХ хуралдуулах тусгайлсан журамтай эсэх	КХ:	3	Дүрэмд заалт байгаа, тусгайлсан журам байхгүй.
16	Б2	Журамд зохих зүйлийг заасан эсэх		0	“-”
17	Б3	ХЭ-ийн ээлжит хурлыг хуульд заасан хугацаанд хэрэгжүүлдэг эсэх	КХ: 59.4	3	Хуралдуулдаг, саналын хуудсын бүтэц хангалтгүй, хурлын даргыг томилоогүй, тооллогын комисс ажиллаагүй.
18	Б4	ТҮЗ-өөс ХЭ-ийн ээлжит хурлыг хуралдуулах тухай шийдвэр гаргадаг эсэх	КХ: 60.1,60.2	5	Хугацаандаа гарсан.
19	Б5	ТҮЗ-өөс ХЭ-ийн хурлыг хуралдуулах тухай шийдвэрт зохих зүйлийг заасан эсэх	КХ:59.4	1	Хурлын даргыг томилоогүй, саналын хуудсын загвар хангалтгүй.
20	Б6	Саналын хуудсын загвар ХЭ саналаа бүрэн өгөх боломжийг хангасан эсэх		2	Загварын доторх бүтэц нь хангалтгүй, бичвэр бүрэн бус, бөглөх заавар байхгүй.
22	Б7	Тооллогын комиссын үйл ажиллагааг зохицуулсан журамтай эсэх		0	Байхгүй
23	Б8	ХЭ-ийг хуралд оролцох эрхтэйг тодорхойлдог эсэх		0	Төрийн төлөөлөл хэрэгжүүлэгч итгэмжлэл нь тодорхой бус.
24	Б9	Хурлын ирцийг хэлэлцэх асуудал бүрээр гаргадаг эсэх	63.3, 63.4	0	Гаргадаггүй
25	Б10	Тооллогын комисс нь хэлэлцэх асуудалд ирүүлсэн саналын талаар тогтоол гаргадаг эсэх	63.4	0	“-”
26	Б11	ХЭХ-ын талаар нэгдсэн тайлан гардаг эсэх		2	Гаргадаггүй

27	Б12	Хурлын зар хүргэх тусгай журамтай эсэх	65.2	2	Тусгайлсан журам байхгүй.
28	Б13	ХЭХ-аас шийдвэр гаргалт		5	
29	Б14	Хурлаас гаргасан шийдвэрийг нийтэд мэдээлдэг эсэх		0	Үгүй
30	Б15	ХЭХ-ыг хуралдуулах талаар ХЭ-ээс ирүүлсэн хүсэлт шаардлагыг хэрэгжүүлдэг эсэх		2	Санал нь компанид ирдэггүй.
32	Б16	ХЭХ-ын бүрэн эрхийг төрийн төлөөлөл хэрэгжүүлэх этгээдүүдийн эрх хэмжээнд тохируулан хуваарилсан эсэх		0	Тодорхой бус.
33	Б17	ХЭХ-ын материалын хадгалалт		4	Зарим материал байхгүй.
	Б18	ХЭХ-ын шийдвэрийн биелэлтийг гаргадаг эсэх		5	Гаргаж ХЭХ-д танилцуулдаг.
34	Б хэсгийн үнэлгээний дүн [Б1+ .... +Б19]:19		1.9		
35	В	ТҮЗ – ХЭХ-ийн чөлөөт цагт компанийн эрх барих байгууллага			
36	В1	ТҮЗ-ийн дарга, гишүүд			
37	В1.1	Нэр дэвшүүлэх хороотой эсэх	КХ:2.4, 81.2	5	
38	В1.2	Хорооны ажиллах журам байгаа эсэх	КХ:81	0	Одоогоор байхгүй.
39	В1.3	Хорооны ажиллагаа зохих журмын дагуу явагдсан эсэх	КХ:81	2	Эхлэлийн байдалтай, удирдах ажилтны талаар тодорхой бодлого байхгүй.
40	В1.4	ТҮЗ-ийн гишүүдийн нэр дэвшүүлэлтзохих журмын дагуу явагдсан эсэх	81.5.3,	2	Төрийг төлөөлөх гишүүдийн томилгоо нэр дэвшүүлэх хороогоор ороогүй.
41	В1.5	ТҮЗ-ийн гишүүдийн томилгоо	КХ:77.1	4	
42	В1.6	Хараат бус гишүүнийг хаанаас санал болгосон	КХ:79.1	4	Зараар зохион байгуулсан, хорооны дүгнэлт гарсан.
43	В1.7	Хараат бус гишүүнийг зохих шаардлага хангасан хүнийг томилсон байдал	КХ:79.1.1-79.1.6	4	

44	B1.8	ТУЗ-ийн бүрэлдэхүүнд зохих тооны хараат бус гишүүн байгаа эсэх	КХ:75.4, 75.5	5	
45	B1.9	Хараат бус гишүүн хуульд заасан шаардлагыг ханган ажиллаж байгаа эсэх	КХ:79.3	0	Хуульд заасан нэмэгдэл үүргийн талаар тодорхой хийсэн зүйл үгүй байна.
46	B1.10	Хараат бус гишүүнд өгөх урамшуулал бусад гишүүдээс ялгаатай эсэх		0	Байхгүй
47	B1.11	ТУЗ-ийн төрийг төлөөлж буй гишүүд хуралд хэлэлцэх асуудлаар санал өгөхдөө удирдамж авдаг эсэх	ТБОНӨТХ	2	ТӨХ-оос бусад нь удирдамж байхгүй.
	B1.12	Компанийн зүгээс ТУЗ-ийн гишүүдтэй ажиллах, тэднийг компанийн үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээллээр хангах ажиллагаа		0	Хурлаар хэлэлцэх асуудлаас өөр мэдээлэл өгдөггүй.
48	B1.13	ТУЗ-ийн гишүүдийн бүрэн эрхийн хугацаа	КХ:77.2	3	Тодорхой заасан заалт байхгүй.
49	B1.14	ТУЗ-ийн гишүүдийн ажлын хуваарилалт		0	
50	B1.15	ТУЗ-ийн гишүүдийн ажлын дүгнэлт		0	
51	B1.16	ТУЗ-ийн гишүүдийн шагнал урамшуулал тэдний ажлын гүйцэтгэлтэй уялдсан эсэх		1	Хуралд оролцоогүй бол хасалт хийдэг боловч түүнийг журамлаагүй.
52	B1.17	Гишүүдийн цалин, шагнал нийтэд нээлттэй байгаа эсэх		0	
	B1.18	Гишүүдэд ажлын лавлагаа материал бүхий тусгайлсан хавтастай эсэх		0	
	B1.19	ТУЗ-ийн дарга ба ГЗ-ын албыг нэг хүн хашдаг эсэх	КХ:83.4	5	
	B1.20	ГЗ нь ТУЗ-ийн гишүүн эсэх		5	
	B1.21	ТУЗ-ийн дарга хорооны дарга эсэх		5	
	B1.22	Охин компанийн удирдлагад толгой компанийн удирдлага ажилладаг эсэх		-	
53	B1 дэд бүлгийн үнэлгээ [B1.1+ ... + B1.22]:22		2.2		
54	B2	ТУЗ-ийн хороод			
55	B2.1	Заавал байх хороодыг байгуулсан эсэх	КХ:81.2	5	



56	B2.2	Хороодын гишүүдийн бүрэлдэхүүн зохих журмын дагуу байгаа эсэх	KX:81.2	5	
57	B2.3	Хороод ажиллах журамтай эсэх		0	
58	B2.4	Хороодын үйл ажиллагааг зохих түвшинд явуулж буй эсэх	KX:81.4, 81.5, 81.6	2	Эхлэл байгаа, зарим хороо тодорхой ажил хийгээгүй.
59	B2.5	Хороодын ажлыг дүгнэдэг эсэх		0	Тусгайлан дүгнэдэггүй.
60	B2.6	Тодорхой асуудлаар түр болон байнгын ажиллагаатай хороо ажилладаг эсэх		2	3 хорооноос өөр байхгүй.
61	B2.7	Хороодын гишүүнд ажилласны төлөө урамшуулал олгодог эсэх		0	
62	B2.8	Хороодын ажиллах журамд зохих зүйлийг заасан эсэх		0	
63	B2 дэд бүлгийн үнэлгээ [B2.1+ ... +B2.8]:7		1.8		
64	B3	ТУЗ-ийн хурал			
65	B3.1	ТУЗ-ийн хурлын төлөвлөгөө	КСЗ	5	Байгаа
66	B3.2	Хурлын шийдвэрийг нийтэд мэдээлдэг эсэх		0	
67	B3.3	Хурлын зар хүргэлт		4	Биеэр хүргэдэг, журамлагдаагүй.
68	B3.4	Гишүүд хуралд биеэр болон сонсож оролцох байдал		3	Тогтсон журам байхгүй.
69	B3.5	Гишүүдийн хурлын ирц, хурал хуралдуулах санал гаргалт		4	
70	B3.6	Хурлын тэмдэглэл хөтлөлт		2	Тэмдэглэл байгаа боловч оролцсон гишүүд гарын үсэг зурдаг эсэх нь тодорхой бус.
	B3.7	Хурлын шийдвэрийн баталгаажилт		0	Хийдэггүй
	B3.8	Хурлын шийдвэрийн биелэлт		4	Биелэлтийг гаргадаг.
71	B3 хэсгийн үнэлгээний дүн [B3.1+B3.2+...+B3.6]:6		2.8		
72	B4	ТУЗ-ийн нийтлэг ажиллагаа			
73	B4.1	ТУЗ-ийн үйл ажиллагаанд үнэлэлт өгөх	КСЗ	5	Сайн

74	B4.2	ТУЗ-ийн ажлын тайлагналт	-"-	5	
75	B4.3	ТУЗ-ийн үйл ажиллагаанд дүгнэлт өгдөг эсэх	-"-	5	
76	B4.4	ТУЗ-ийн гишүүдийн хариуцлагын даатгал хийлгэдэг байдал	-"-	0	
77	B4 хэсгийн үнэлгээний дүн [B4.1+B4.2+B4.3+B4.4]:4		3.8		
78	B5	ТУЗ-ийн нарийн бичгийн дарга			
79	B5.1	Сургалтад хамрагдсан эсэх	КХ:75.8	5	
80	B5.2	КЗ-ын баримт бичгийн эмх цэгц, хадгалалт, хөтлөлт		4	
81	B5.3	ТУЗ болон ХЭХ-аас гарч буй шийдвэрүүдийн агуулга, бичлэгийн байдал	КХ:82	4	Ерөнхийдөө сайн зарим зүйл дээр гарын үсэг болон заалтад дутагдалтай зүйл байгаа.
82	B5.4	Оролцогч талуудтай компанийг холбож ажилладаг байдал		3	Зарим
	B5.5	Хороодтой ажиллах ажиллагаа		4	
	B5.6	Хяналтын бүтэцтэй ажиллах ажиллагаа		3	
	B5.7	ХЭ-тэй ажиллах ажиллагаа		4	
	B5.8	Мэдээллийг ил тод, нээлттэй болгох ажиллагаа		3	
	B5.9	Бусад талуудтай ажиллах ажиллагаа		0	
83	B5 хэсгийн үнэлгээний дүн [B5.1+B4.2+B4.3+B4.4]:9		3.3		
84	B хэсгийн үнэлгээний нэгдсэн дүн [B1+ .... +B5]:5		2.8		
85	C	Гүйцэтгэх удирдлага			
86	C1	Гүйцэтгэх удирдлагыг сонгох, томилох болон үйл ажиллагааг зохицуулсан тусгай журамтай эсэх		2	Дүрэмд заалт байгаа, тухайлсан журам байхгүй.
87	C2	Нэр дэвшүүлэх ажиллагаа		3	НДХ хийдэггүй.
88	C3	ГЗ-д компанийн онцлогтой уялдсан шаардлага тавьдаг эсэх		0	Байхгүй
89	C4	Гэрээ байгуулалт	КХ:83.6	4	

90	C5	Томилгоо	4	
91	C6	Үйл ажиллагаа болон гэрээний биелэлтийг тусад дүгнэдэг эсэх	4	Тусдаа гэрээний биелэлтийг гаргадаг, эцсийн шийдвэрийг ТӨХ гаргадаг.
92	C7	Ажлын тайлагналт улирал, жилээр	4	Гардаг
93	C8	Төрөөс ГЗ-тай шууд харьцдаг эсэх	0	Шууд харьцдаг.
94	C9	ГЗ-ын ажлыг ТУЗ-өөс өөр төрийн аль нэг байгууллага дүгнэдэг эсэх	0	Дүгнэдэг
95	C10	ГЗ-ын цалин, урамшууллыг нийтэд мэдээлдэг эсэх	0	Үгүй
96	С хэсгийн үнэлгээний нэгдсэн дүн [C1+ ... +C10]:10		2.1	
97	D	Мэдээллийн ил тод, нээлттэй байдал		
98	D1	Мэдээллийн бодлогын баримт бичигтэй эсэх	0	Байхгүй
99	D2	ХЭ-ийн бүртгэл түүний дотор том ХЭ-ийн нэр, эзэмшиж буй хувьцааны хэмжээг нийтэд мэдээлэх боломж	2	Нийтэд мэдээлсэн зүйл байхгүй.
100	D3	Вэб хуудастай эсэх, түүнд КЗ-ын талаар тусгай булан байгаа эсэх	3	Тусгай булан байхгүй.
101	D4	Вэбийн хөтлөлт	3	
102	D5	Компани дээр болсон томоохон үйл явдлыг нийтэд тогтмол мэдээлдэг байдал	3	Тогтсон журамгүй.
103	D6	Санхүүгийн мэдээллийг нийтэд мэдээлдэг эсэх	4	Вэб дээр байгаа, журам байхгүй.
104	D7	Санхүүгийн мэдээллийг вэб дээр тогтмол мэдээлдэг эсэх	5	
105	D8	Худалдан авалтын ажиллагааны гүйцэтгэлийг нийтэд нээлттэй мэдээлдэг эсэх	0	Мэдээлэл тавьдаг боловч журамлагдаагүй
106	D9	ТУЗ ба ГЗ-ын цалин, урамшууллыг жилийн тайланд тусгадаг эсэх	0	Үгүй

107	D10	Компанийн үйл ажиллагаа, санхүүгийн жилийн нэгдсэн тайланг, тайланд хийсэн аудитын дүгнэлтийн хамт нийтэд зориулан тусгайлан эмхэтгэл болгон гаргадаг эсэх		0	Гаргадаггүй
109	D хэсгийн үнэлгээний нэгдсэн дүн [D1+ .... +D10]:10			2.0	
110	E	Чухал хэлцэл			
111	E1	Их хэлцэл			
112	E1.1	Их хэлцлийг зохих журмын дагуу шийдсэн байдал	KX:88	0	
113	E1.2	Нийтэд мэдээлдэг байдал	KX:88	0	
114	E1.3	Жилийн тайланд тусгадаг байдал	KX:88	0	
115	E1 дэд хэсгийн үнэлгээний дүн [E1.1+ ...E1.3]:3			0	
116	E2	Сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл			
117	E2.1	СЗ-тэй хэлцлийг зохих журмын дагуу шийдсэн байдал	KX:92	0	
118	E2.2	Нийтэд мэдээлдэг байдал	KX:89.5	0	
119	E2.3	Жилийн тайланд тусгадаг байдал		0	
120	E2.4	Эрх бүхий албан тушаалтан /ЭБАТ/ хэн байхыг дүрэмдээ тусгасан байдал	KX:84.2	5	
121	E2.5	ЭБАТ нь өөрийн нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн талаарх мэдээллийг өгсөн байдал	KX:85.1	0	
122	E2.6	ЭБАТ болон түүний нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн талаарх мэдээлэл нээлттэй байгаа эсэх		0	
123	E2 дэд хэсгийн үнэлгээний дүн [E2.1+ ... E2.6]:6			0.6	
124	F	Дүрэм ба эрхийн бусад акт			
125	F1	Дүрмийг баталсан байдал	KX:14.3.2	0	Буруу
126	F2	Дүрэмд орсон нэмэлт өөрчлөлтийг баталсан байдал	KX:17.1	0	"-"
127	F3	Дүрэмд зайлшгүй байх ёстой зүйлүүдийг тусгасан байдал	KX:16.2	5	Байгаа
128	F4	Дүрэм нийтэд нээлттэй байгаа эсэх		0	

129	F5	Засаглалтай холбоотой ажиллагааг зохицуулсан эрхийн актууд байгаа эсэх	Ксз	2	Дутуу
130	F хэсгийн үнэлгээний дүн [F1+...+F5]:5		1.4		
131	G				
132	G1	Ногдол ашгийн бодлогын баримт бичиг байгаа эсэх	Ксз	2	Дүрэмд заалт байгаа, тусдаа журам байхгүй. ХЭ-д хэрхэн хуваарилах талаарх асуудал тодорхой бус.
133	G2	Ногдол ашиг хуваарилсан байдал		0	
134	G3	Ногдол ашиг хуваарилах эсэх тухай шийдвэр гаргаж буй байдал	КХ:46.5	4	Хугацаа алдаж гарсан.
135	G4	Ногдол ашиг хуваарилах тухай шийдвэрт тусгах ёстой зүйлийг тусгасан байдал	КХ:46.1	1	Дутуу
136	G5	Хуваарилсан ногдол ашгийг нягтлан бодох бүртгэлд тусгаж буй байдал	КХ:46.13	0	Өглөгөөр бичдэггүй.
137	G хэсгийн үнэлгээний дүн [G1+...+G5]:5		1.4		
138	H	Хяналтын тогтолцоо:			
139	H1	Компанийн хяналтын тогтолцоог зохицуулсан баримт бичиг байгаа эсэх		3	Дүрэмд заалт байгаа, санхүүгийн аудитын журам байгаа, нэгдсэн ажиллагаа журамлагдаагүй байна.
140	H2	Аудитын хороо байгуулсан эсэх	КХ:81.4	5	
141	H4	Хорооны бүрэлдэхүүн	КХ:81.4	5	
142	H4	Хорооны үйл ажиллагаа	КХ:81.4	2	Эхлэлийн байдалтай.
143	H5	Хорооны үйл ажиллагааны тайлагналт, дүгнэдэг байдал		0	Байхгүй
144	H6	Хөндлөнгийн аудитыг сонгох, томилох ажиллагаа	КХ:81.4	4	
145	H7	Хөндлөнгийн аудитын тайланг нийтэд мэдээлдэг байдал		0	
146	H8	Дотоод хяналтын тогтолцоо, түүний томилгоо, ажлыг дүгнэх ажиллагаа		2	Томилгоо, тайлагналт нь ТУЗ-тэй уялдаагүй.
147	H хэсгийн үнэлгээний дүн [H1+ ... +H8]:8		2.6		
148	Нийт дүн		1.9		

## ХАВСРАЛТ 4. “УБДС” ТӨХК-ИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНЭЛГЭЭНД “0” ОНОО АВСАН АСУУЛГУУД

№	Бүлгийн тэмдэглээ	Асуулга
1	A1	ХЭ-ийн бүртгэл хөтлөлт
2	A2	ХЭ-ийн бүртгэлийн агуулга
3	A3	ХЭ-ийн ээлжит хурлын үед ХЭ-ийн авах ёстой мэдээллийг бүрэн хүргэдэг эсэх
4	A6	Ногдол ашиг хуваарилсан байдал
5	A12	Төрийг төлөөлж хувьцаа эзэмшигч этгээдийн эдлэх эрхийг тусгайлан тогтоосон эсэх
6	B2	Журамд зохих зүйлийг заасан эсэх
7	B8	Тооллогын комиссын үйл ажиллагааг зохицуулсан журамтай эсэх
8	B9	ХЭ-ийг хуралд оролцох эрхтэйг тодорхойлдог эсэх
9	B10	Хурлын ирцийг хэлэлцэх асуудал бүрээр гаргадаг эсэх
10	B11	Тооллогын комисс нь хэлэлцэх асуудалд ирүүлсэн саналын талаар тогтоол гардаг эсэх
11	B15	Хурлаас гаргасан шийдвэрийг нийтэд мэдээлдэг эсэх
12	B17	ХЭХ-ын бүрэн эрхийг төрийн төлөөлөл хэрэгжүүлэх этгээдүүдийн эрх хэмжээнд тохируулан хуваарилсан эсэх
13	B1.2	Хорооны ажиллах журам байгаа эсэх
14	B1.9	Хараат бус гишүүн хуульд заасан шаардлагыг ханган ажиллаж байгаа эсэх
15	B1.10	Хараат бус гишүүнд өгөх урамшуулал бусад гишүүдээс ялгаатай эсэх
16	B1.12	Компанийн зүгээс ТУЗ-ийн гишүүдтэй ажиллах тэднийг компанийн үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээллээр хангах ажиллагаа
17	B1.14	ТУЗ-ийн гишүүдийн ажлын хуваарилалт
18	B1.15	ТУЗ-ийн гишүүдийн ажлын дүгнэлт
19	B1.16	ТУЗ-ийн гишүүдийн шагнал урамшуулал тэдний ажлын гүйцэтгэлтэй уялдсан эсэх
20	B1.17	Гишүүдийн цалин, шагнал нийтэд нээлттэй байгаа эсэх
21	B1.18	Гишүүд ажлын лавлагаа материал бүхий тусгайлсан хавтастай эсэх
22	B2.3	Хороод ажиллах журамтай эсэх
23	B2.5	Хороодын ажлыг дүгнэдэг эсэх
24	B2.7	Хороодын гишүүнд ажилласны төлөө урамшуулал олгодог эсэх

25	B2.8	Хороодын ажиллах журамд зохих зүйлийг заасан эсэх
26	B3.7	Хурлын шийдвэрийн баталгаажилт
27	B4.4	ТҮЗ-ийн гишүүдийн хариуцлагын даатгал хийлгэдэг байдал
28	B5.9	Бусад талуудтайажиллах ажиллагаа
29	C1	Гүйцэтгэх удирдлагыг сонгох, томилох болон үйл ажиллагааг зохицуулсан тусгай журамтай эсэх
30	C3	ГЗ-д компанийн онцлогтой уялдсан шаардлага тавьдаг эсэх
31	C8	Төрөөс ГЗ-тай шууд харьцдаг эсэх
32	C9	ГЗ-ын ажлыг ТҮЗ-өөс өөр төрийн аль нэг байгууллага дүгнэдэг эсэх
33	C10	ГЗ-ын цалин, урамшууллыг нийтэд мэдээлдэг эсэх
34	D1	Мэдээллийн бодлогын баримт бичигтэй эсэх
35	D8	Худалдан авалтын ажиллагааны гүйцэтгэлийг нийтэд нээлттэй мэдээлдэг эсэх
36	D9	ТҮЗ болон ГЗ-ын цалин, урамшууллыг жилийн тайланд тусгадаг эсэх
37	D10	Компанийн үйл ажиллагаа, санхүүгийн жилийн нэгдсэн тайланг тайланд хийсэн аудитын дүгнэлтийн хамт нийтэд зориулан тусгайлан эмхэтгэл болгон гаргадаг эсэх
38	E1.1	Их хэлцлийг зохих журмын дагуу шийдсэн байдал
39	E1.2	Нийтэд мэдээлдэг байдал
40	E1.3	Жилийн тайланд тусгадаг байдал
41	E2.1	СЗ-тэй хэлцлийг зохих журмын дагуу шийдсэн байдал
42	E2.2	Нийтэд мэдээлдэг байдал
43	E2.3	Жилийн тайланд тусгадаг байдал
44	E2.5	ЭБАТ нь өөрийн нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн талаарх мэдээллийг өгсөн байдал
45	E2.6	ЭБАТ болон түүний нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн талаарх мэдээлэл нээлттэй байгаа эсэх
46	F4	Дүрэм нийтэд нээлттэй байгаа эсэх
47	F1	Дүрмийг баталсан байдал
48	F2	Дүрэмд орсон нэмэлт өөрчлөлтийг баталсан байдал
49	G2	Ногдол ашиг хуваарилсан байдал
50	G5	Хуваарилсан ногдол ашгийг нягтлан бодох бүртгэлд тусгаж буй байдал
51	H5	Хорооны үйл ажиллагааны тайлагналт, дүгнэдэг байдал
52	H7	Хөндлөнгийн аудитын тайланг нийтэд мэдээлдэг байдал

## ЛАВЛАХ МАТЕРИАЛ

1. Компанийн засаглалын ажилтан (2011), Монголын компаниудад өгөх зөвлөмж, Гарын авлага ОУСК
2. Компанийн засаглалын хууль зүйн орчин (2014), Гарын авлага, ОУСК, СЗХ
3. Компанийн тухай хууль (2011)
4. Монгол Улсын компанийн засаглалын үндэсний тайлан (2013), УБ
5. “УБДС” ТӨХК-ийн дүрэм
6. Төрийн өмчит үйлдвэрийн газрын компанийн засаглал (2005), ЭЗХАХБ-ын гишүүн орнуудад хийсэн судалгаа
7. ТУЗ-ийн хурлын материал (2014), УБДС ТӨХК
8. ХЭХ-ын материал (2013, 2014) УБДС ТӨХК
9. Хэн компанийг чиглүүлж байна вэ? (2012), Компанийн засаглалын талаарх сурвалжлах удирдамж ОУСК, Сэтгүүлчдийн Олон улсын төв
10. Corporate governance (2008), Manual IFC, Belgrade
11. Corporate governance scorecard (2013), IFC
12. Пособие по корпоративному управлению (2005), Часть I, II, III, IV, V, VI Москва